

Beteckning: Rel C ht 2005:8

Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap

Sekt eller samfund?

En studie av pingströrelsens organisatoriska utveckling

Sofia Axelsson
Januari 2006

C-uppsats, 10 poäng
Religionsvetenskap

Religionsvetenskap C
Handledare: Peder Thalén

Innehåll

INNEHÅLL	2
SAMMANFATTNING	4
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Material och metod	6
1.4 Disposition	8
2 BEGREPPEN SEKT OCH SAMFUND	10
2.1 Definition	10
2.2 Diskussion angående begreppet sekt	11
3 PINGSTRÖRELSEN I DÅ OCH NUTID	13
3.1 Pingströrelsens struktur i dess tidiga historia	13
3.2 Pingströrelsens ledarskap i dess tidiga historia	14
3.3 Pingströrelsens struktur idag	15
3.4 Pingströrelsens ledarskap idag	18
3.5 Pingströrelsens relation till samhället och människan	19
3.6 Pingströrelsens trossystem	22
4 INTERVJUER 1	24
4.1 Den demokratiska ledaren	24
4.2 Den karismatiske ledaren	25
4.3 Den apostoliske ledaren	27
4.4 Intervjuer 2	29
4.4.1 Den demokratiska ledaren	29
4.4.2 Den karismatiske ledaren	30
4.4.3 Den apostoliske ledaren	31
4.5 Reflektion över intervjuerna	32

5 ÄR PINGSTRÖRELSEN EN SEKT ELLER ETT SAMFUND?	35
5.1 Relation till samhället	35
5.2 Legitimitet	36
5.3 Grad av engagemang	37
5.4 Medlemskap	38
5.5 Anslutning	39
6 SLUTSATS	41
REFERENSER	45
Källor	45
Litteratur	45
Artiklar	46
Internetsidor	46
BILAGA 1	47
BILAGA 2	48

Sammanfattning

Jag har gjort en undersökning om huruvida pingströrelsen kan ses som en sekt eller ett samfund. Samfundsfrågan har alltid varit en känslig fråga inom pingströrelsen. Utvecklingen idag har ändå bidragit till att rörelsen 2001 registrerade ett samfund. Uppslutningen är dock mycket skral från församlingarnas sida och frågan är om rörelsen kan gå enade in i en samfundsbyggnad. Jag har deltagit i pingströrelsens årliga pastorskonferens då det färskaste bildandet av föreningen Pingst ffs¹ behandlades. Rörelsen går idag mot ett samfund genom att rörelsen ordnar sin verksamhet och sitt samarbete genom föreningen. Mina intervjuer visar dock att åsikterna om samfundsfrågan är delade. Samfund ses av en del som ett hot mot den lokala församlingens vitalitet. När inte heller uppslutningen till föreningen Pingst ffs är 100 procentig, syns åsikterna vara alltför olika för att man ska kunna förenas i ett samfund. Frågan om man inte behöver en gemensam värdegrund att arbeta efter är dock hetare än någonsin efter Knutbytragedin.

Att pingströrelsen inte kan klassas som en renodlad sekt kommer jag fram till genom Liselotte Frisks definition av sekt och samfund. Definitionen behandlar organisationens relation till samhället, legitimitet, grad av engagemang, medlemskap och anslutning. (Se bilaga 1.) Rörelsen liknar en sekt i tre avseenden: genom att anslutningen till rörelsen sker genom ett personligt ställningstagande och att medlemskapet är exklusivt. Man liknar även sekten på det sättet att man anser legitimiteten vara unik, dvs. man sitter på den rätta sanningen i det avseendet att man anser att kristendomen är den enda vägen till Gud. Pingströrelsen har även samfundets kännetecken på tre punkter enligt Frisks samfundsdefinition. Pingströrelsen har en positiv relation till samhället, engagemanget är deltid såsom samfundets och det personliga ställningstagandet kan också ses som ett kännetecken för samfundet. (Se bilaga 2.)

Pingströrelsen har idag stora likheter med samfundets struktur, men huruvida rörelsen formellt kan gå enade in i samfundet syns idag tvivelaktigt, när den historiska ryggsäcken syns alltför tung. Svaren kan bara framtiden utvisa.

¹ Pingst ffs – Pingst fria församlingar i samverkan.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Pingströrelsen har varit på tapeten sedan den 10 januari 2004 då tragedin i Knutby² ägde rum. Frågorna och spekulationerna om rörelsen har varit många och är en orsak till att jag valt att fördjupa mig i ämnet. Jag är själv uppväxt i pingströrelsen och är medlem sedan många år tillbaka. Detta har naturligtvis påverkat och färgat mitt liv, men det ger mig också möjligheten att ge ett inifrånperspektiv på pingströrelsen. Frågan hur det som skedde den där januarinatten kunde ske i den rörelse som legat mig så varmt om hjärtat i flera år har ringt i öronen. Att vidare studera rörelsens organisation och uppbyggnad anser jag därför vara av största vikt. Vad vi kan se är att händelserna i Knutby rörde om i rörelsen och satte allting på sin spets. Även om samfundsfrågan varit på dagordningen under några år, kom den nu att bli än mer högaktuell. Det är intressant att se hur frågan hanteras och konkretiseras i den rörelse där ämnet varit mycket känsligt genom hela dess historia. Även ledarskapsfrågan har blossat upp i en hård debatt efter det som skedde inom Pingströrelsen 2004 och berör en viktig aspekt i rörelsens utveckling. Frågan gäller ett demokratiskt kontra apostoliskt ledarskap.

När jag själv representerar ett inifrånperspektiv har det möjliggjort en nära studie av rörelsen som annars förmodligen inte skulle vara möjlig. Kontakterna och öppenheten har varit stor och har hjälpt mig att bli väl införstådd med den rådande utvecklingen inom rörelsen. Jag har bland annat fått tillfälle att i början av december besöka *predikantveckan* som är pingströrelsens stora årliga konferens i Stockholm Filadelfia.³ Pastorer från hela landet samlas för att mötas och undervisas i Bibeln men också för att samtala om rörelsens läge och diskutera dess framtid och eventuella åtgärder. Jag har även fått möjligheten att intervjuva tre pastorer som står för tre olika slags ledarskap, det apostoliska, demokratiska och karismatiska.

Väl hemmastadd i de tankesätt och uttryck som präglar rörelsen kan jag lättare tolka de metaforer som för andra kan te sig som obegripliga. Samtidigt som detta ger mig en stor fördel, finns det också en fara i det när jag kan ta en del saker alltför självklart och även ställa mig partisk till rörelsen. Vi är dock alla färgade av vår bakgrund och det viktigaste blir för oss därför att medvetandegöra våra bakomliggande tankesystem. När vi är medvetna om dessa kan vi också arbeta med dem.

1.2 Syfte och frågeställning

Mitt syfte är att kartlägga den svenska pingströrelsen och dess organisatoriska struktur. Min utgångsfråga är:

- Är pingströrelsen en sekt eller ett samfund?

Frågan som utgår ifrån ett sociologiskt perspektiv ger mig möjlighet att undersöka uppbyggnaden av Pingströrelsen, där också historiska nedslag är nödvändiga för att kunna ge en helhetsbild. Det innebär att jag behövt ta del av såväl historiska som nutida dokument som

² Tragedin i Knutby – En av pastorerna i Knutby pingstförsamling förmår sin barnflicka och medlem i församlingen att begå mord på pastorns egen fru. Se vidare Christianssons bok *Himmel och helvete, mord i Knutby*.

³ Filadelfia eller Pingstkyrkan är de vanligaste namnen på kyrkorna inom pingströrelsen. Se <http://www.pri.pingst.se/pingstinfo.asp>

finns inom rörelsen. Att välja definitioner för begreppen sekt och samfund som kan stå som utgångspunkt i mitt arbete är också en nödvändighet för att överhuvudtaget kunna argumentera på ett eller annat sätt. (Se bilaga 1.) Mitt syfte är därmed också att besvara de kriterier som definitionerna behandlar. Mina underfrågor är därför:

- Hur har pingströrelsens struktur sett ut och hur ser den ut idag?
- Hur har pingströrelsens ledarskap sett ut och hur ser förhållandet ut idag?
- Hur ser pingströrelsens relation till samhället och människan ut?
- Vad är pingströrelsens trossystem?

1.3 Material och metod

Jag har valt att avgränsa min frågeställning och valda sektdefinition till att inbegripa pingströrelsen i Sverige, då arbetet annars skulle bli alltför omfattande. Pingströrelsen representerar en väldig mångfald och det än mer utanför Sveriges gränser. Problemet att gestalta rörelsen rättvist skulle därför vara ännu svårare. Den mångfald rörelsen representerar även i Sverige har jag försökt gestalta i tre olika intervjuer, som också representerar tre olika församlingsuppbyggnader. Dessa är det traditionella demokratiska ledarskapet, det apostoliska och den karismatiska ledningen. Varför jag valt dessa tre kategorier är för att se huruvida åsikterna kan strida mot varandra inom pingströrelsen. Det är särskilt intressant att klargöra de demokratiska och det apostoliska ledarskapets åsikter när de skilts åt i debatten. Den demokratiska ledaren har jag valt att definiera som en traditionell pingstpastor, dvs. denne leder sin församling genom en styrelsegrupp och praktiserar varje månad församlingens möten, där man gemensamt beslutar om församlingens utveckling. Den apostoliska ledaren kan själv eller tillsammans med styrelsegruppen stå för församlingens inriktning och utveckling. Ledarskapet har här en större auktoritet till att själva leda församlingen framåt. Den karismatiska ledaren som vanligtvis uppfattas som auktoritär, har jag valt att inte definiera som auktoritär. I religionslexikon kan vi läsa att karisma är ”en kvalitet hos en människa som uppfattas som övernaturlig eller extraordinär och får henne att framstå som sänd av Gud eller utrustad med särskilda nådegåvor⁴”⁵. Med detta inte sagt att de två övriga inte äger denna karisma. Skillnaderna mellan pastorerna är hårfinna, men de har ändå dessa kännetecken som utmärker dem. Den karismatiska ledaren i detta sammanhang definierar en pastor med framåtanda, som är öppen för förändring och förnyelse. Traditioner kan frångås och man är öppen för en kreativitet och en Andens ledning.⁶ Det är därav intressant att se hur framåtsträvande den karismatiska ledaren är i de olika frågorna och om denne antar en mer öppen inställning till utvecklingen inom pingströrelsen.

Viktigt att komma ihåg är att dessa tre intervjuer inte får översättas proportionerligt till att representera pingströrelsen. Nästan alla pingstförsamlingar är demokratiska i den meningen att de lyssnar till sina medlemmar och låter de vara med genom en demokratisk röstning i olika frågor. Det är ännu få pingstpastorer som idag bekänner sig leda församlingen genom ett apostoliskt ledarskap, dvs. pastorn är den högsta auktoriteten i församlingen och står därmed också för församlingens inriktning. Åsikterna inom de tre olika falangerna kan säkerligen skilja sig från varandra och intervjuerna bör därmed inte ses som representativa för den ena eller andra riktningen. Intervjumaterialet skulle vara större för att ge ett tillförlitligare resultat.

⁴ Nådegåvor – Exempel på nådegåvor finns i 1 Korintierbrevet 14, t.ex. profeterande och tungomålstal med gåvan att tolka detta.

⁵ Retzlaff, 1996, s. 247.

⁶ Andens ledning – Guds direkta tilltal genom den helige Ande.

Intervjuerna representerar ett stickprov på hur åsikterna är inom rörelsen idag och är därmed också en primärkälla. Intervjuerna kan redogöra för huruvida litteraturen överensstämmer med verkligheten idag och kan därmed också ifrågasätta eller stärka mina egna resonemang och slutsatser. Telefonintervjuer blev det enda alternativet när jag ville ha intervjuerna från olika platser i Sverige, då risken är mindre att pastorerna färgat varandras åsikter. Exaktheten av intervjuerna kan inte garanteras vara 100% när jag inte hade möjlighet att spela in intervjuerna. Jag tycker dock att det övervägde att jag fick en rapport spritt från Sverige, istället för regionalt. Under intervjuerna satt jag och skrev parallellt, vilket gjorde att de fick vänta in mig ibland. Jag har därför gjort styckeindelning när det blir tyst, ibland händer det då att de sedan kommer på mer att säga och det redovisas då i nästa stycke. Jag redovisar svaren på mina intervjufrågor i sin helhet och även spontana följdfrågor och svar. Jag har dock försökt att inte påverka de intervjuade eller dra dem i en bestämd riktning genom följdfrågor. Jag ger också ut intervjuerna på talspråk, då jag inte vill redigera om intervjuerna på något sätt. Mina ja och mmm är bortplockade ur intervjuerna då dessa inte tillför något av betydelse. Annars redovisar jag hela intervjuerna när det möjliggör den rättvisaste bilden. När jag är väl insatt i sammanhangets uttrycksform har svaren i samtliga intervjuer varit tydliga för mig. Jag kan dock aldrig fränkomma att jag tolkat svaren utifrån min bakgrund och förförståelse.

Svårigheter jag stött på under resans gång har berört intervjuerna. När jag skulle sammanställa mitt material och besvara huruvida pingströrelsen uppfyllde de fem kriterierna, som skulle definiera rörelsens organisationstillhörighet, upptäckte jag att en av mina frågor hade varit för mångtydig. Frågan var ”kan vem som helst vara med i er församling, dvs. är den öppen för alla?” Svaren på denna fråga gav mig inte möjlighet att kunna diskutera och besvara kriteriet angående huruvida medlemskapet i rörelsen var exklusivt eller inklusivt. Jag behövde efterforska mer och ställa specifika frågor till mina intervjuade. Jag valde att dra de nya frågorna till sin spets för att kunna få svar på huruvida pingströrelsen uppfyllde kriteriet om ett exklusivt eller inklusivt medlemskap och jag ringde upp mina intervjuade en andra gång.

Intervjufrågorna jag använder mig av utgår ifrån de kriterierna för sekt- och samfund jag valt, på så sätt får jag svar från realiteten huruvida rörelsen uppfyller kriterierna. Frågorna behandlar också den heta samfundsfrågan och ledarskapsmodellen i församlingen.

Mina intervjufrågor är:

- Hur leder du din församling?
- Vad innebär apostoliskt/demokratiskt ledarskap för dig?
- Tycker ni att det är viktigt med ett socialt engagemang? I så fall vilket engagemang har ni?
- Hur ser er inställning till samhället ut?
- Anser du att den apostoliska/demokratiska rörelsen är den enda rätta vägen för frälsning och framgång? Varför?
- Kräver ni ett 100% engagemang av era medlemmar?
- Kan vem som helst vara med i er församling, dvs. är den öppen för alla?
- Hur blir man medlem i er församling?
- Hur ställer du dig i samfundsfrågan? Motivera.

Intervjufrågor till intervju 2:

- Finns det situationer då man väljer att avböja ett medlemskap? Motivera.

- T.ex. homosexuella och abortläkare som vill fortsätta utöva vad de håller på med. Får de vara med?
- Förekommer uteslutning eller utfrysning? Motivera.
- Vad gör ni t.ex. med sådana som lever sambo eller blir med barn utanför äktenskapet? Kan uteslutning vara ett alternativ?
- Vad tas upp under dopsamtalet?
- Tar ni upp krav eller livsstilsfrågor under dopsamtalet?
- Skriver man under några papper i dopsamtalet?

Pingströrelsen har också mycket gemensamt genom strukturen och trosläran. Detta ges utrymme till att redogöra i uppsatsen genom referat till historiska liksom nutida dokument. Jag har valt att förlita mig på böcker som samlat aktuell och vetenskapligt granskad information, då jag ser dessa som pålitligare än lösryckta åsikter. Att finna rörelsens egna dokument har varit en eftersträvan då jag har velat ge ett inifrånperspektiv på rörelsen. Varför jag har valt teol. Dr. Ulrik Josefsson och Claes Waern till huvudskrifter är för att de ger en aktuell information om rörelsen när de är skrivna 2005 respektive 2004. Författarna är väl insatt i pingströrelsen och böckerna har också behandlat ämnen som varit relevant för min uppsats. När jag dessutom fått personlig kontakt med Josefsson under predikantveckan och fått möjligheten att fortsätta kontakten genom mail har det varit en stor tillgång för frågor och respons.

När jag fick tillfälle att åka på årets predikantvecka,⁷ möjliggjorde det en viktigt primär källa som kunde ge mig färsk information om rörelsens nuläge. Besöket kunde bekräfta saker jag redan visste, samtidigt som det också kunde omintetgöra tankar jag hade om rörelsen och ge mig nya perspektiv. Det har också varit viktigt med böcker som kunnat nyansera bilden på pingströrelsen då skribenten inte själv är aktiv inom rörelsen, såsom till exempel Per Olov Enquists bok *Lewis resa*. Boken kändes naturlig att läsa när den är en väl omtalad bok om pingströrelsen. Det går sedan att diskutera huruvida boken är en roman eller historisk bok när inga litteraturhänvisningar finns. Jag har därför valt att inte bara förlita mig på denna bok i sammanhanget och jag kan därför nyansera hans bild eller styrka den med annan litteratur. Liselotte Frisks bok har varit en viktig bok för kapitel 2 i min uppsats, där jag definierar sekt och samfund. Denna bok har kunnat ge en nutida syn på begreppen, när boken är skriven 1998. Frisk som är lektor i religionshistoria är väl insatt och kunnig i ämnet. Jag har i tidigare studier om sekter blivit rekommenderad henne och när namnet är etablerat i sammanhanget anser jag att hon står för en tillförlitlig källa.

1.4 Disposition

Efter denna inledande del kommer jag nu att gå till kapitel 2, där jag definierar begreppen sekt och samfund. Jag diskuterar och problematiserar därefter begreppet sekt i sig för att visa på dess mångtydighet och fråga om relevans. Kapitel 3 som heter ”Pingströrelsen i då och nutid” har sex underrubriker: Pingströrelsens struktur i dess tidiga historia, Pingströrelsens ledarskap i dess tidiga historia, Pingströrelsens struktur idag, Pingströrelsens ledarskap idag, Pingströrelsens relation till samhället och människan och Pingströrelsens trossystem. Dessa behandlar samtliga fem kriterier som avgör huruvida rörelsen kan ses som en sekt eller ett samfund. Samfundsfrågan som det dryftats om sedan rörelsens begynnelse löper som en röd tråd genom resterande del av arbetet. I kapitel 4 redovisas intervjuerna och därefter följer en reflektion över dessa. Kapitel 5 har rubricerats till min frågeställning ”Är Pingströrelsen en

⁷ Predikantveckan, 2005, Filadelfiaförsamlingen, Stockholm.

sekt eller ett samfund?” Underrubrikerna får sina titlar av de fem kriterierna som definierar rörelsens organisationstillhörighet, dvs. relation till samhället, legitimitet, grad av engagemang, medlemskap och anslutning. Här analyserar och diskuterar jag huruvida pingströrelsen uppfyller kriterierna för sekt och samfund. Arbetet avslutas i kapitel 6 med en slutsats, där jag slutgiltigt besvarar min frågeställning och diskuterar hur vägen ser ut mot ett formellt samfund och huruvida denna väg är möjlig för pingströrelsen.

2 Begreppen sekt och samfund

2.1 Definition

Ordet sekt betyder olika saker för olika människor. Enligt religionssociologen Liselotte Frisk finns det inte någon allmänt accepterad definition på vad en sekt är.⁸ Dock skissar hon upp en figur, där några av de vanligaste kriterierna i äldre klassifikationsmodeller framgår. (Se bilaga 1.) Kriterierna behandlar organisationens relation till samhället, legitimitet, grad av engagemang, medlemskap och anslutning. Jag kommer ha dessa bedömningsgrunder som utgångspunkt i mitt arbete. Jag vill därför nu vidare beskriva kriterierna:

- Relationen till samhället kan antingen vara positiv, dvs. rörelsen är öppen för samhället, eller negativ, dvs. den är sluten för samhället.
- Legitimiteten kan antingen vara unik eller pluralistisk. "Unik legitimitet betyder att man anser sig stå för den enda rätta vägen, medan pluralistisk legitimitet innebär att man uppfattar också andra vägar som legitima",⁹ skriver Frisk.
- Grad av engagemang kan variera inom olika rörelser och här klassificeras det till deltid eller heltid.
- Inklusivt medlemskap innebär att man strävar efter att omfatta alla i samhället, medan exklusivt medlemskap innebär att man vänder sig bara till en del, eller ett slags elit.
- Anslutningen till rörelsen har begränsats till 2 kriterier, antingen föds man in i församlingen eller så har man tagit ett personligt ställningstagande.

Svaren på de fem kriterierna bestämmer sedan huruvida rörelsen är en kyrka, sekt, samfund/denomination eller kult. För att definieras som en sekt behöver relationen till samhället vara negativ, legitimiteten unik och graden av engagemanget vara heltid, samt medlemskapet vara exklusivt och anslutningen till rörelsen ske genom ett personligt ställningstagande.¹⁰ (Se bilaga 1.)

För att räknas som ett samfund enligt denna klassifikationsmodell ska relationen till samhället vara positiv, legitimiteten pluralistisk och krav av engagemang endast vara deltid. Medlemskapet är inklusivt och för att vara medlem i rörelsen har man antingen fötts in eller tagit ett personligt ställningstagande.¹¹ (Se bilaga 1.)

Bryan Wilsons definition av sekt grundar sig på liknande krav, men utgör en mer detaljerad beskrivning. Nedanstående kriterier är en sammanställning gjord av Åke Tilander¹² av Wilsons artikel *An analysis of sect development*.¹³

Vad kännetecknar en sekt?

- Medlemmen har valt sitt medlemskap. Det är alltså ett aktivt beslut.

⁸ Frisk, 1998, s. 219.

⁹ Frisk, 1998, s. 219.

¹⁰ Frisk, 1998, s. 220.

¹¹ Frisk, 1998, s. 220.

¹² Åke Tilander – hade en föreläsning om sekter när jag läste Religionsvetenskap A under vårterminen 2004, på högskolan i Gävle.

¹³ Wilson, 1959.

- Medlemskapet är kvalificerat. Hos Scientologerna måste man till exempel först genomgå ett särskilt utbildningsprogram och i Krishna rörelsen upptas man efter en initieringsprocedur.
- Medlemskapet är exklusivt. Ledarskiktet inom sekten har vissa kriterier av moralisk och ideologisk art som man kräver av medlemmen. Om denne bryter mot centrala normer, ifrågasätter eller tvivlar på grunder i läran eller Sanningen kan han uteslutas.
- Medlemmarna upplever sig utvalda av Gud och ser sig därmed som en elit.
- Den enskilde medlemmen strävar efter personlig fullkomlighet. Vill leva ett ”perfekt” liv i enlighet med läran.
- Sekten är egalitär, dvs. man hävdar att alla är ”präster” och har därför samma rätt till och del av Sanningen.
- Under gudstjänsten får alla tillfälle att visa sin hängivenhet. Man följer inte en viss gudstjänstordning.
- Budskapet är både etiskt och asketiskt. Vilket innebär en bestämd moral och struktur. Man lever ofta väldigt enkelt.
- Sekten är totalitär. Man kräver ett totalt och hundra procentigt engagemang.
- Sekten ser sig själv som i en konfliktställning till samhället.

Jag tänkte att definitionen skulle kunna vara en aktuell definition för sekt i min uppsats. Liselotte Frisks definition är däremot en definition som använts under en längre tid när hon själv skriver att några av de vanligaste kriterierna i äldre klassifikationsmodeller framgår i figur 1,¹⁴ dvs. den figur jag har valt till utgångspunkt i mitt arbete. Frisks figur är tagen från äldre klassifikationsmodeller och är därmed en väletablerad definition. Frisks figur beskriver samtidigt en definition av begreppet sekt och en för samfund, vilket är en gedigen definition för mig eftersom min fråga gäller att se huruvida pingströrelsen är *en sekt eller ett samfund*. Tabellen ger också möjligheten att på ett överskådligt sätt se hur nära pingströrelsen befinner sig de olika organisationsformerna. Resultatet ges en helhetsbild, då man tydligt ser hur organisationsformerna skiljer sig åt. Wilsons definition är mer detaljerad än Frisks och jag anser att en sekt inte nödvändigtvis måste uppfylla alla hans kriterier. Frisks definition ger ett större utrymme till den skillnad jag tror kan finnas sekter emellan. Wilsons definition som är mer detaljerad skulle också styra pingströrelsen in i ett fack på ett mycket tydligare sätt och därmed förloras mycket av rörelsens mångfacitet i min uppsats. Svaren på kriterierna skulle närmast begränsas till ja och nej svar när kriterierna redan är så snäva. Wilsons definition ger inte stort utrymme till att diskutera hur kriterierna uppfylls och i vilken grad. Frisks mindre detaljerade kriterier ger mig chans att problematisera och diskutera rörelsen i större utsträckning, vilket inte reducerar komplexitet på samma sätt. Därav har jag valt att utgå ifrån Frisks definition.

2.2 Diskussion angående begreppet sekt

En vanlig föreställning är att medlemmarna i en sekt är med i den mot sin vilja, att de har förförts och på så sätt fångats in. Men de flesta individer har själva valt att bli medlem. Det är alltså något som personen ifråga vill engagera sig i. Den vet vad det innebär och vill kämpa mot ett högre mål tillsammans med den övriga gruppen. ”Hjärntvättsteorierna uppkommer ofta som ett slags respons från de anhöriga eller från samhällets sida när man inte kan förstå eller acceptera de avvikande idéer som medlemmarna lever med”,¹⁵ skriver Geels och

¹⁴ Frisk, 1998, s. 219.

¹⁵ Geels, Wikström, 2003, s. 338.

Wikström. De menar att i forskningens ljus visar det sig i de flesta fall vara långsökt att prata om regelrätt hjärntvätt.¹⁶

Frisk menar att ordet sekt fått en negativ klang och därav kan även själva begreppet diskuteras huruvida det ska användas. Ur vissa synvinklar är det förmodligen bättre att undvika begreppet sekt och istället beskriva en religiös grupp eller organisation. Det ger förmodligen en mer sanningsenlig bild på organisationen än om vi bara klistrar en etikett på den. Detta eftersom definitionerna ofta är oklara och ibland direkt motstridiga. På det viset skulle vi inte bara komma sanningen närmare, vi skulle dessutom undvika att kränka människor i onödan. Om sekten är något som fyllt en individs liv med mening är det därmed nedvärderande att stämpla dennes organisationstillhörighet med sekt. Dock kan det negativt laddade ordet sekt ändå fylla sin funktion när det uppenbarligen handlar om en destruktiv sådan. Begreppet är nödvändigt för rörelser som bryter ner människor och gör dem oförmögna att gå efter sin egen vilja. Begreppet sekt kan då avvärja människor från rörelsen och hjälpa människor att inte hamna fel. Problemet bottnar förmodligen i att vi använder begreppet för ofta och för slarvigt och det därför kan bli kränkande för människor.

Det finns en baksida av myntet när det gäller att generalisera. ”Kategorier eller typer är konstruktioner av verkligheten, inte beskrivningar”,¹⁷ skriver Frisk. En rörelse är ofta mer mångfacetterad i verkligheten än vad den ger sken av när den ställs in i ett visst fack. Generalisering är dock en nödvändighet i detta arbete för att överhuvudtaget kunna dra några som helst slutsatser. Viktigt att förstå är dock att komplexiteten är oändligt mycket större än de försök jag gör att tolka och dra generaliserande analyser och slutsatser.

Jag ser det som nödvändigt att använda mig av begreppet sekt i min uppsats fastän det medför de risker jag diskuterat. Sekt är ett väletablerat ord som människor är bekanta med. Det är svårt att hitta en ny terminologi, som ska kunna förstås på rätt sätt. Det viktigaste är förmodligen att ha diskuterat vad man menar med begreppet sekt innan man använder det. Det är viktigt att komma ihåg att jag använder begreppet utifrån den definition jag valt och inte med de förutfattade meningar som kan viskas i folkmun. När jag gett begreppet ett innehåll och även ger utrymme att diskutera detta hoppas jag på att ge en sanningsenlig bild på pingströrelsens relation till sektbenämningen.

¹⁶ Geels, Wikström, 2003, s. 338.

¹⁷ Frisk, 1998, s. 219.

3 Pingströrelsen i då och nutid

3.1 Pingströrelsens struktur i dess tidiga historia

1906 tändes gnistan till det som skulle komma att bli den omtalade pingströrelsen. Det var på Azusa Street i Los Angeles som väckelsen kom att sprida sig, där William Seymour var centralpersonen. Andedopet¹⁸ som kommit att känneteckna pingströrelsen var redan då i centrum. Anden och betoningen av Andens verkningar, såsom exempelvis tungotalet, hade Seymour som fokus i sin undervisning.¹⁹ Josefsson menar att pingströrelsens syn på frälsningen till stora delar var gemensamt stoff som delades med pietistiskt präglade väckelserörelser och samfund. ”Detta gällde förutom det direkt teologiska innehållet även synen på den personliga erfarenhetens betydelse, uppdelningen av de kristna i levande och döda kristna, samt i viss mån synen på det nya livet i frälsningen.”²⁰ Han menar vidare att ”när det gäller betoningen på blodet och lidandet kan pingströrelsen närmast sägas ha varit herrnhutisk.”²¹

Den nya pingstväckelsen spred sig till Sverige redan 1907. Det var i synnerhet i baptistförsamlingarna som den hade framgång. Lewi Pethrus som var den som kom att bygga pingströrelsen i Sverige var själv pastor i en baptistförsamling innan han blev föreståndare i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm år 1911. Två år senare blev hans församling utesluten ur Svenska Baptistsamfundet. Orsaken bottnade i att de inbjudit personer till nattvard som var troende och döpta men inte tillhörde någon församling inom baptistsamfundet. Konsekvenserna blev att också andra församlingar som berörts av den nya väckelsen lämnade samfundet.²²

Den ”fria församlingen” blev istället den erkända auktoriteten. Det var församlingarna själva som skulle stå som den beslutsfattande och inte en centralstyrd makt. Rörelsen såg samskapsorganisationen i sig som något hämmande för den sunnda bibliska utvecklingen som berövade den lokala församlingen dess kraft. Detta hindrade dock inte Lewi Pethrus från att samla de svenska pingstförsamlingarna till gemensamma satsningar på riksnivå. Lewi var också den som var upphovet till Förlaget Filadelfia, som bland annat gav ut veckotidningen Evangelii härold som kom att betyda mycket för pingströrelsens sammanhållning under de första decennierna.²³

Lewi stod också i spetsen för många andra gemensamma insatser som band samman Pingströrelsen, såsom t.ex. satsningen på bildandet av IBRA Radio. Radiomonopolet i Sverige gjorde att i stort sett alla pingstförsamlingarna ställde sig bakom IBRA som sände fri svensk radio från Tanger redan på 1950-talet. En toppstyrd medieverkliggelse gjorde också att nästan alla församlingar köpte aktier i tidningen Dagen som gavs ut från 1945. TV-inter som är ett TV-bolag som producerar program för Sverige och andra missionsländer står också pingströrelsen bakom. PMU-interlife är ett missionsarbete som pingströrelsen bildat och som numera står i samarbete med SIDA. LP-verksamheten som arbetar för utslagna och

¹⁸ Se avsnittet 3.7 om pingströrelsens trossystem.

¹⁹ Josefsson, 2005, s. 50.

²⁰ Josefsson, 2005, s. 89.

²¹ Josefsson, 2005, s. 89.

²² Waern, 2004, s. 1.

²³ Waern, 2004, s. 1.

drogberoende i vårt samhälle, är en annan gemensam satsning inom rörelsen. Liksom de olika pingsthögskolorna såsom Kaggeholm, Dalkarlså, Mariannelund och Viebäcks folkhögskola.²⁴

Predikantveckan som äger rum i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm varje år, har under större delen av 1900-talet varit rörelsens debatt- och beslutsforum. Under senare år har predikantveckan samlat ca. 1000 pingstledare varje år.²⁵ Många av de gemensamma verksamheterna har formats under samtal i predikantveckan. Denna vecka har under mer än 60 år varit både pastorernas och församlingarnas viktigaste mötesplats tillsammans med sommarkonferenserna i Nyhem och Husbondliden. Nyhemsveckan samlar än idag över 10 000 pingstvännen. Dessa samarbeten som fanns i Pingströrelsens tidiga historia är levande än idag, en del dock i förnyade former. Vi ser utav det nära samarbetet att friheten inte var total, utan församlingarna var inordnade i en informell struktur med Lewi Pethrus i spetsen.

År 1915 fanns det 15 pingstförsamlingar i Sverige, medan det växt till 125 stycken år 1920 och 1930 var antalet 419.²⁶ År 2005 bestod den svenska pingströrelsen av 480 församlingar, med nära 87 000 medlemmar.²⁷

3.2 Pingströrelsens ledarskap i dess tidiga historia

Lewi Pethrus som var pingströrelsens självklare ledare i dess inledande skede hade ett stort inflytande på rörelsen. Han stod bakom strävan mot ett gemensamt arbete på det regionala och nationella planet, men han stod samtidigt emot samfundsbildning. Detta har starkt kommit att prägla pingströrelsen, då det finns ett nära gemensamt samarbete samtidigt som samfundstanken mött stort motstånd ända fram till idag.

Uteslutningen ur Svenska Baptistsamfundet bidrog säkerligen till den samfundsfientlighet som präglat rörelsen. Samfund blev för de uteslutna pingstvännerna kopplat till centralstyrning och hårdhänt medlemshandling.²⁸ Den nya rörelsen kom istället att betona den lokala församlingen som var fri i förhållande till alla förmyndare i samhället. Rädslan att bli kuvad genom stat eller centralstyrd ledare har förmodligen också varit en orsak till misstanken mot att bilda ett samfund. Den ”fria församlingen” var istället slagordet som skulle hjälpa rörelsen att hålla sig levande och genuin.

Lewi Pethrus inställning till samfund bidrog säkerligen med stor tyngd. Enquist beskriver i sin bok hur Lewi fått sin misstro mot samfundstanken från en tradition av de herrnhutiska brödrarförsamlingarnas historia.²⁹ Herrnhutarna hade inga ambitioner att skapa statsreligioner eller samfund. De ville inte bli mäktiga, bara tala om människans relation till de existentiella frågorna och omskapa själva människan. Man ville åt kristendomens kärna som var hjärtats innerliga förening med Frälsaren och inte en massa lärosatser. De ville bara genomsyra, vara en rörelse i människornas hjärtan, en idé och inte en organisation. Blir idén en organisation dör den trodde de.³⁰

²⁴ Waern, 2004, s. 1-14.

²⁵ Waern, 2004, s. 15.

²⁶ Waern, 2004, s. 1.

²⁷ Red, 2005, s. 42.

²⁸ Waern, 2004, s. 1.

²⁹ Enquist, 2001, s. 340-341.

³⁰ Enquist, 2001, s. 15-16.

Josefsson menar dock att tveksamheten mot samfundsfrågan inte byggde på herrnhutism som Enquist säger utan på en anabaptistisk uppfattning, som utgår ifrån en biblicistisk argumentation. Bibeln uppfattas i dessa traditioner som rättesnöre för både lära, liv och organisation. Pingströrelsen menade att Bibeln gav en tydlig undervisning om hur församlingen en gång för alla skulle organiseras och man menade att den lokala församlingen var den enda organisationsform som fanns uttryckt i Nya testamentet. Gud uppfattades ha en plan med församlingen och en tanke för hur den skulle organiseras. Denna byggde på att de lokala församlingarna skulle vara fristående och ömsesidigt oberoende i förhållande till varandra men samtidigt vara förenade med varandra genom Andens enhet. Om Bibeln förespråkade en organisationsform menade man att denna måste vara den enda rätta. Alla andra sätt att organisera församlingen uppfattades som mänskliga och felaktiga. De lokala församlingarnas grund var alltså Bibeln och församlingens form menade man skulle vara samfundsfri och församlingens inre liv skulle präglas av frihet, enhet och renhet.³¹

När debatten gällande samfundsbildning förts idag har Lewi haft inflytande i diskussionen, då man återkommit till referat från rörelsens store ledare och grundare. Vad han sagt 1919 på ett väckelsemöte i Kölingared har tagits upp. I spetsen för 102 pingstevangelister hade han deklarerat att ”av detta rent andliga skäl anse vi oss böra taga avstånd från de nuvarande samfundens organisationsväsende samt göra det till vår bön inför Gud att de fria församlingarna i vårt land må hålla sig rena från allt dylikt organisationsväsende.”³² Lewi kom samma år också att skriva sin kampskrift, *De kristnas enhet*, där han befäster synen på den samfundsfria församlingen till en fast lära inom pingströrelsen.³³

Lewi stod för tanken att organisationen skulle vara decentraliserad. Det behövdes inget samfund med central ledning för att hålla ihop församlingarna, utan församlingarna skulle vara sammanhållna av ett sätt att tänka. Ett samfund med central styrning kunde Kapitalet och förtryckarna komma åt och ingen skulle kunna sätta sig över den fria församlingen.³⁴ Därmed kan man tala om Lewi och ett svek mot hans dröm när gäller samfundsfrågan idag.

3.3 Pingströrelsens struktur idag

Vi kan i *Kyrkans tidning*, för år 2005, läsa att ”landets pingstförsamlingar, som tidigare inte har haft någon samfundslignande organisation, har under året arbetat för att samordna sina gemensamma verksamheter, som missionen”.³⁵ Den 17 september i år hölls ett extra rådslag med 216 ombud från pingstförsamlingar runtom i landet. De fattade det beslut som gör det nya samordningsorganet Pingst ffs³⁶ juridiskt giltigt.³⁷ Sten-Gunnar Hedin som varit föreståndare i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm under många år går nu in som föreståndare för föreningen Pingst ffs. Hedin som av tradition varit den som uttalat sig på pingstförsamlingarnas vägnar, får nu formellt denna uppgift. Själv uttrycker han det så här ”jag är fortfarande pastor, men för alla församlingar.”³⁸ Vidare kan vi i *Kyrkans tidning* läsa att pastorn ska stå för en värdegrund, men inte över, utan tillsammans med ledarskapet i de lokala församlingarna.

³¹ Josefsson, 2005, s. 97-98.

³² Enquist, 2001, s. 42.

³³ Josefsson, 2005, s. 97.

³⁴ Enquist, 2001, s. 59.

³⁵ Wallander. Jaensson, 15-21 september 2005, s. 8.

³⁶ Pingst ffs – Pingst fria församlingar i samverkan.

³⁷ Wallander. Jaensson, 15-21 september 2005, s. 8.

³⁸ Wallander. Jaensson, 15-21 september 2005, s. 8.

Föreningen Pingst ffs uppgift beskrivs under årets predikantvecka som ett steg mot ett större samarbete inom rörelsen. Det inkräktar inte på den suveräna församlingen, utan fungerar bara som ett hjälpmedel och redskap som kan bidra till att styrka varandra och också skapa enhet inom rörelsen. Man vill stärka det lokala och regionala engagemanget genom exempelvis de regionala *bönedagsgemenskaperna*.³⁹ På årets predikantvecka framställdes föreningens stora prioriteter för det här året just på den församlingsstödjande funktionen, liksom evangelisation, engagemanget i barnen, det sociala arbetet och invandrarfrågorna.⁴⁰

Förslagen för de övergripande ändamålen för föreningsbildningen som framkom under de regionala rådslagen inom rörelsen under våren 2001 var dessa:⁴¹

- Inspirera till församlingsutveckling och församlingsplantering.
- Inspirera till förstärkta evangelisationsinsatser.
- Få en tydlig gemensam röst i samhällsdebatten.
- Vidarutveckla regionala nätverk.
- Vi vill också med förslaget skapa mötesplatser för teologiska och ideologiska samtal, öka delaktigheten i gemensamma beslut, stärka de mindre församlingarnas röst samt vidga våra internationella kontakter.

Redan innan Pingst ffs bildades var rörelsen strukturerad i gemensamma samarbeten med främst predikantveckan som samtalsforum. Föreningen gör att dessa samordnas än tydligare tillsammans. Men förändringarna blir inte drastiska för de inblandade, när strukturen funnits redan innan, utan det är främst den juridiska giltigheten som utgör skillnaden mot den tidigare situationen.

Det var under predikantveckan år 2000 som samtalen om rådslag runt förslaget om en riksförening vann gehör hos predikanterna. Diskussionen om ett eventuellt bildande av samfund som funnits till och från i pingströrelsens hela historia kom också denna predikantvecka upp på tapeten. Orsaken till att samfundsfrågan återigen blivit aktuell var den nya situation som hade uppstått i och med att kyrka och stat skiljts åt den 1 januari detta år. Inställningen till den juridiska formen trossamfund var dock fortfarande negativ, men trots detta vädjade predikantveckan till Filadelfiaförsamlingen i Stockholm att inregistrera ett trossamfund enligt den nya lagstiftningen, skriver Waern. ”Eftersom det inte är antalet församlingar eller medlemmar som konstituerar ett trossamfund, var det helt möjligt för Filadelfiaförsamlingen att göra detta, och *trossamfundet Pingst – fria församlingar i samverkan* registrerades hos Kammarkollegiet den 17 januari 2001”.⁴² Men varför inrättade då Stockholm Filadelfia ett trossamfund för pingströrelsen? Waern beskriver att beslutet togs av två anledningar: ”dels ville rörelsen ha möjlighet att använda den juridiska formen trossamfund i framtiden, dels fanns en rädsla – senare bekräftad – att det fanns församlingar som aldrig tillhört pingströrelsen i Sverige som önskade registrera ett trossamfund under namnet Pingströrelsen, Pingstkyrkan eller liknande”.⁴³

Sedan hösten 2004 har församlingarna inom rörelsen haft möjlighet att ansluta sig till trossamfundet. De juridiska kraven på att få registrera sig i pingströrelsens samfund, berättar

³⁹ Bönedagarna innebär att pastorerna inom det närmaste området samlas ungefär en dag i månaden för att ha gemenskap i samtal, bön och undervisning.

⁴⁰ Predikantveckan, 2005, Filadelfiaförsamlingen, Stockholm.

⁴¹ Waern, 2004, s. 4.

⁴² Waern, 2004, s. 8.

⁴³ Waern, 2004, s. 8.

företrädaren för Pingst, är att man delar samma värdegrund som pingströrelsen, såsom t.ex. tron på att Bibeln är Guds Ord. Om man inte tidigare är en pingstförsamling är regeln att man behöver ingå i de sk. bönedagsgemenskaperna med de andra pingstförsamlingarna i närområdet. Det ska alltså finnas en relation till de befintliga pingstförsamlingarna. De närliggande församlingarna är de som har sitt att säga när medlemskapet ska bestämmas. Det är alltså gemenskapen med pingstförsamlingarna i närområdet och den gemensamma värdegrunden som är villkoret för medlemskap i samfundet. Samma krav ställs för att få gå med i föreningen Pingst ffs säger företrädaren för Pingst.⁴⁴ På Pingst hemsida kan vi läsa stadgarna för Pingst ffs: ”församlingar som delar värdegrunden och gemenskapen i den nuvarande pingströrelsen, blir om de så önskar medlemmar i Pingst.”⁴⁵ Vidare kan vi läsa ”Om annan församling, som delar värdegrunden, söker medlemskap kan frågan behandlas först sedan minst fem lokala medlemsförsamlingar i aktuellt ”bönedagsdistrikt” tillstyrkt ansökan. Antagande, respektive uteslutande av medlemsförsamling beslutas av Rådslaget, efter beredning av styrelsen.”⁴⁶ Detta möjliggjorde att Knutby församlingen kunde uteslutas ur pingströrelsen, när de inte längre deltog i den regionala bönedagsgemenskapen och dessutom började anta en annan trossats än den övriga pingströrelsen säger företrädaren för Pingst.⁴⁷

Om en församling blir medlem i samfundet blir församlingen också automatiskt medlem i föreningen Pingst ffs. Om församlingen går med i föreningen Pingst ffs blir man dock inte automatiskt medlem i samfundet. I föreningen Pingst ffs har majoriteten av pingstförsamlingarna slutit upp, men antalet medlemmar i samfundet är än så länge väldigt lågt. Men de organisationer som finns inom rörelsen söker sig nu allt närmre varandra genom föreningen Pingst ffs och bildar en möjlig plattform för ett framväxande trossamfund. I princip har rörelsen redan börjat forma sig till ett samfund fastän man inte offentligt tillkännager sig som detta. De formella besluten att hela rörelsen står bakom samfundet existerar inte.

Sedan lagen om trossamfund började gälla från 2000 har flera omständigheter förändrat vissa pingstförsamlingars syn på frågan om registrering av trossamfund. Waern tar upp tre avgörande punkter.⁴⁸

- Lagen har visat sig fungera, och samhället har inte visat några tendenser att vilja styra trossamfundet, varken ekonomiskt eller ideologiskt.
- Europasamarbetet har åskådliggjort förhållanden i andra länder med ett sämre skydd för frikyrkorörelsen. I många länder i Europa är pingstmedlemmar fortfarande sektstämplade av de stora och dominerande kyrkorna. För dessa små rörelser är det av stor vikt att det också finns starka och av samhället accepterade samfund i t.ex. EU.
- Den ideella föreningen för samverkan mellan församlingarna på nationell nivå har visat sig vara en viktig del i utvecklingen av rörelsen. Många av de församlingar som deltagit i denna föreningsbildning är klara att nu ta nästa steg i nationell samordning genom att gå in i trossamfundet.

Att idag låta pingströrelsens verksamhet flyttas över till trossamfundet från riksföreningen eller de övriga gemensamma verksamheterna är dock en omöjlighet om man inte vill orsaka

⁴⁴ Intervju med företrädare för Pingst. 06.01.04.

⁴⁵ Pingst – Föreningen Pingst ffs.

⁴⁶ <http://www.pingst.nu/pingstffs-stadgar.asp>

⁴⁷ Intervju med företrädare för Pingst. 06.01.04.

⁴⁸ Waern, 2004, s. 10.

splittring. Men om samfundet växer så att majoriteten av församlingarna ansluter sig, är denna utveckling både möjlig och trolig skriver Waern.⁴⁹

”I en lokalt församlingsstyrd rörelse är det naturligt att välkomna församlingarna i den nya juridiska personen i den takt de själva så önskar. För att klara denna förändring, utan oönskad splittring, fortsätter den ideella riksföreningen – troligen ytterligare samordnad med övriga nationella verksamheter den 1 januari 2006 – att driva verksamheten. Parallellt byggs trossamfundet i den takt församlingarna känner ideologisk och teologisk trygghet i att byta juridisk form. Pingströrelsen har av historiska skäl och av en stark önskan att inte tvinga sina församlingar till avgöranden de inte är beredda att ta, valt denna väg i sin strukturförändring.”⁵⁰

3.4 Pingströrelsens ledarskap idag

Idag finns en debatt inom pingströrelsen som gäller ledarskapet, det apostoliska kontra det demokratiska ledarskapet. Det finns skilda uppfattningar om hur församlingen bör ledas, majoriteten av pingstförsamlingarna i Sverige står dock för ett demokratiskt ledarskap. Det har bildats ett apostoliskt nätverk, men det är ännu endast ett 15-tal församlingar där det apostoliska ledarskapet är i funktion. Vad är då skillnaden?

Jag kommer nu att hämta stora delar av mina fakta ifrån pastor David Cartledges bok *Den apostoliska revolutionen*. Cartledge anses vara en av dem som ligger till grund för den nya apostoliska revolutionen som börjat sprida sin förkunnelse i våra dagar. Jag kan inte svara på huruvida det apostoliska ledarskapet i Sverige står för precis dessa åsikter, men härifrån är det den *nyapostoliska* ledarskapsmodellen vuxit fram. I mina intervjuer kan vi sedan skildra de olika synsätten på det apostoliska kontra demokratiska ledarskapet i Sverige idag.

I Bibeln talas det om olika tjänstegåvor,⁵¹ där den apostoliska är en typ. Denna karaktär brukar allmänt inom pingströrelsen idag beskrivas som en som vill starta nytt, gå vidare och arbeta med pionjärarbete.

Cartledge skriver att: ”Apostel betyder mera preciserat ’en som är utsänd som en envoyé, delegat eller representant’, han är ambassadör för den som sänt honom och bär följaktligen med sig delegerad auktoritet och delegerat ansvar. Aposteln sänds ut på samma sätt som Fadern sände ut sin Son till världen.”⁵² Vidare ger han apostlatjänsten följande definition: ”Aposteln är en som är utvald och befullmäktigad av huvudet⁵³ i församlingen, och han är unikt utrustad med auktoritet och förmåga för att bygga församlingar, ställa dem i ordning och att förse den kristna gemenskapen med ledarskap och inriktning.”⁵⁴

Det apostoliska ledarskapet ser på aposteln på ett radikalare sätt, än de demokratiska, då pastorn i församlingen gärna ska vara en apostel som är ledd av Gud och som därmed också kan leda hela församlingen framåt. Det demokratiska ledarskapet menar att ledarskapet själv inte kan stå som angivare till de riktlinjer församlingen ska gå efter, medan detta inte alls är

⁴⁹ Waern, 2004, s. 10.

⁵⁰ Waern, 2004, s. 14.

⁵¹ Tjänstegåvorna nämns i b.la.1 Korintierbrevet 12:28 och Efesierbrevet 4:11. Dessa är: apostel, evangelist, missionär, herde och lärare.

⁵² Cartledge, 2001, s. 225.

⁵³ Huvudet i församlingen är detsamma som Jesus själv.

⁵⁴ Cartledge, 2001, s. 228.

främmande för det apostoliska ledarskapet, då den/de som leder församlingen också står för församlingens inriktning. I det demokratiska ledarskapet tas besluten i församlingen av församlingen själv i så kallade församlingsmöten, som hålls ungefär en gång i månaden.

Att det lättare kan uppstå en situation likt Knutby i en apostolisk församling är förmodligen ett faktum, då det antagligen skulle dröja längre tid innan man ifrågasatte det apostoliska ledarskapet som anses vara en auktoritet av gudomen given. I det demokratiska ledarskapet finns en öppen attityd och vilja att inkludera hela församlingen i de beslut som tas. Demokrati kan dock snabbt utvecklas till byråkrati och därmed sker många gånger en mer långsamgående utveckling,⁵⁵ vilket det apostoliska ledarskapet vill undvika. På Cartledge boks baksida beskrivs detta på följande sätt:

”*Assemblies of God* i Australien är ett klassiskt exempel på vad som kan hända med vilken kristen rörelse som helst – som har modet att förändras. Den här rörelsen gjorde en djäv övergång från ett ineffektivt, byråkratiskt system till ett ledarskap genom av Gud utnämnda apostoliska tjänstegåvor, och det dramatiska resultatet är nu ett faktum.”⁵⁶ Han beskriver vidare hur rörelsen växt och hur han i boken beskriver förändringarna inom församlingen. Boken tar också upp den bibliska bakgrunden till det apostoliska ledarskapet.

Det kontroversiella i det apostoliska ledarskapet, skriver Cartledge, är uppfattningen att apostlar finns i den lokala församlingen som dess ledande tjänst.⁵⁷ Apostlar har traditionellt främst uppfattats som pionjären som åker till nya platser för att bygga upp en församling för att sedan dra vidare för att grunda nästa församling. I den nyapostoliska modellen blir aposteln en pastor som kan finnas kvar i församlingen i tiotal år och leda skaran, vilket ger denne stort inflytande att forma församlingen i den riktning denne vill. Det demokratiska ledarskapet låter inte en ledare ensam ha den auktoritet som ges ledaren i det apostoliska ledarskapet. Det sistnämnda perspektivet strävar efter att den lokala församlingen ska grundas på en av Gud given auktoritet istället för på demokrati eller mänskliga system,⁵⁸ skriver Cartledge.

3.5 Pingströrelsens relation till samhället och människan

I pingströrelsens begynnande tid var gränserna om rätt och fel klara. Lewi skrev 1941 en bok som heter *I dag lek – imorgon tårar*, det är en predikosamling där också anvisningar för människans leverne och moral är tydliga. Hela syndakatalogen finns representerad såsom teater, bio, okontrollerat sex, lusta, idrottsutövningar på söndagar, homosexualitet, dans, kortspel, brännvin osv. Klädseln inom pingströrelsen var till slutet av 50-talet för damer hatt, långa kjolar och uppsatt hår, den sk. pingstknuten. Smycken bar man heller inte ofta. Orsaken var att kvinnorna utan dessa klädideal kunde upplevas utmanande och inget i gudstjänsten skulle dra uppmärksamheten ifrån Jesus själv. Syndakatalogen fanns för att stänga ute synd, men också för att i ett tidigt skede förebygga frestelse som skulle kunna leda till synd. Den beskrev dels direkt det som ansågs som direkt synd såsom prostitution och sprit, men också det som kunde locka till *lustans synd* såsom utmanande klädsel och dans. Biografföreställningar och teatrar kunde ge felaktiga tankar men kunde i sig själv vara både onda och goda.⁵⁹

⁵⁵ Cartledge, 2001, s. 132.

⁵⁶ Cartledge, 2001, bokens baksida.

⁵⁷ Cartledge, 2001, s. 231.

⁵⁸ Cartledge, 2001, s. 232.

⁵⁹ Pethrus, 1942. / Enquist, 2001.

Detta ser vi dock inte lika starkt i pingströrelsen längre. Lewi, som varit den absoluta auktoriteten i syndafrågor inom pingströrelsen, lämnade i sin ålderdom allt oftare överraskande svar skriver Enquist. ”Folk har gjort Gud mer religiös än han är”,⁶⁰ kunde han säga. Eller, till en pastor som så sent som på 60-talet sökt vägledning för de troende systrarnas yttre, det gällde hatt- och hårfrågan, då han svarat: ”Kom ihåg att det ofta finns något sjukt dolt hos sådana som ständigt och hårt sysslar med de här frågorna”. Lewi kom att lämna syndakatalogen bakom sig, för viktigare saker.⁶¹

Som de flesta religiösa rörelser har Pingströrelsen förändrats med tiden. Den vanligaste utvecklingen för sekter skriver Frisk, är att den tidigare starka spänningen i förhållande till omgivningen avtar, och kraven på medlemmarna minskar.⁶² Detta kan vi se i Pingströrelsen då det till en början fanns hårda regler på vad som var synd och inte. Dans och bio till exempel var helt otänkbara. Idag kan vi se hur rörelsen acklimatiserat sig i samhället när den tydliga syndakatalogen inte längre står lika klar och tydlig. Man tar inte lika tydlig ställning mot *världen* och dess sätt att leva längre. Idag utmärker sig inte längre pingstvännerna genom hatt och pingstknut. Bio, teater, sport, kortspel och dans är för den uppväxande generationen inget konstigt. Som uppvuxen i pingströrelsen under slutet av 80 och in på 90-talet var jag själv aldrig medveten om att detta skulle kunna ses som en synd. Jag kommer mycket väl ihåg en gång när jag och några kompisar satt och spelade kortspel när min morfar kom in i rummet och utropade i barsk stämma ”men vet du inte att det där är *djävulens* spel”. Jag som kan ha varit i 12-års ålder förstod inte alls hans utbrott och höll istället på att sjunka genom golvet. Min morfar däremot som hade blivit frälst vid 20-års ålder hade i sin ungdom sett hur sådana som fastnat i kortspel hade blivit ruinerade och nertrampade och i sitt nya sammanhang hade han blivit införstådd med att detta kunde leda till *syndens fördärv* som han skulle ha uttryckt det.

Pingströrelsen talade om en ”kristlig fullkomning” som innebar att synden uppfattades vara uttraderad hos den pånyttfödda människan, så att hon kunde leva utan att synda skriver Josefsson. ”Detta innebar däremot inte att hon var upphöjd över ofrivilliga fel, mänskliga tillkortakommanden eller frestelser. Livet för den pånyttfödda människan var en kamp mot synden och för en fördjupad helgelse genom mognad.”⁶³ I den svenska lutherska miljön var det problematiskt att tala om frihet från synd, där var synden även en del av den kristna människans verklighet.⁶⁴ Men så tänkte inte den tidiga pingströrelsen och detta förstärkte behovet av avgränsning från synden. Man stod därför i många sammanhang på ett sätt utanför samhället, när man höll fast vid att inte gå på bio, teater och dans till exempel. Man stod i direkt motsats till samhällets sätt att tänka. Många pingstvännar är än idag bokstavstroende och står därför fast vid vad man anser vara Bibelns principer och fungerar än idag många gånger som en motpol till samhällets principer och värderingar, fastän det inte uttrycker sig i lika extrema former som i pingströrelsens första skede.

Vi kan se hur rörelsen genom sin historia gett upphov till alternativ till de rådande formerna av media i samhället, till exempel har man startat både egen radio, tv-bolag och tidning. Lewi var också med och grundade ett kristet parti, numera KD. På så sätt har man gett alternativ som många gånger fungerat som motpol till vad man betraktat som världens sätt att tänka, men man har aldrig avskärmat sig mot samhället när man alltid varit en missionerande rörelse

⁶⁰ Enquist, 2001, s. 591.

⁶¹ Enquist, 2001, s. 591.

⁶² Frisk, 1998, s. 228.

⁶³ Josefsson, 2005, s. 89.

⁶⁴ Josefsson, 2005, s. 89.

med stort engagemang för människor. Rörelsen har många socialt utåtriktade aktiviteter, såsom t.ex. LP-arbetet som verkar för de socialt utslagna i samhället eller PMU:s insatser i fattiga delar av vår värld.⁶⁵

Under 1900-talets sista decennier kan vi också se hur samhället öppnades upp på ett sätt som bland annat pingstförsamlingarna kämpat för i många år. Radiomonopolet i Sverige, som varit en orsak till bildandet av IBRA-radio, försvann. Folkhögskolor fick svängrum, församlingar kunde starta förskolor och missionsarbetet PMU blev accepterad som en mycket kompetent samarbetspartner till SIDA i utvecklingsarbetet i tredje världen. De förändringar som fått genomslag på den nationella arenan har också förändrat pingströrelsens syn på samhället skriver Waern.⁶⁶ Pingströrelsen såsom många andra parter i samhället släpptes fria att i större utsträckning få ge sin åsikt och påverkan i samhället.

Relationen mellan pingströrelsen och samhället har mjukats upp bl.a. på grund av att rörelsens uttryck inte längre är lika extrema och den därmed blivit mer accepterad av samhället. Relationen mellan samhället och en ny rörelse är många gånger spänd till en början då rörelsen oftast är som mest radikal i dess begynnelse, likaså är samhällets misstänksamhet också störst till en början när man inte vet något om rörelsen. Det som är främmande blir skrämmande, men när parterna bekantat sig med varandra brukar det spända förhållandet upplösas. Ännu en orsak till det spända förhållandet mellan pingströrelsen och samhället är förmodligen de negativa skrivierna från samhällets sida om pingströrelsen. Per Olov Enquist beskriver i sin bok hur pingstvännerna förknippades med sinnessjuka. Specialister på sinnessjuka och förbrytare fick ge sina vetenskapliga utlåtanden i *Dagens Nyheter*, där pingstvännerna beskrevs som ”en andlig pesthärd” och att det var fråga om ”hysterisk personlighetsklyvning.”⁶⁷ Vidare beskrevs pingstväckelsen som en epidemi och samhällsfara. Josefsson skriver att ”Arne Winerdal har i ett arbete från journalisthögskolan studerat hur pingströrelsen och LP⁶⁸ beskrevs i media. Analysen av några utvalda artiklar visar att pingströrelsen och inte minst dess medlemmar beskrevs negativt och nedsättande. En reporter slog fast att Filadelfias verksamhet borde granskas av polisen.”⁶⁹ Till stor del har detta upphört idag och förtroende mellan parterna har etablerats när vi t.ex. ser samarbetet mellan PMU och SIDA.⁷⁰

Rörelsen har inga bestämda krav på engagemang. Det är inte vanligt att man delar bostad eller arbetar tillsammans i ett kollektiv. Dagarna är på så sätt inte fullständigt inrutade och rörelsen kräver därmed inte något heltidsengagemang, utan medlemmarna bor ute i samhället som ”vanliga” människor. Generellt deltar man i ett kollektivt liv på så sätt att man samlas till kollektiva möten baserad på ideologin. Rörelsen har en samlingsplats som kallas kyrka, där kollektiva aktiviteter äger rum. Många engagerar sig i sin församling genom olika grupper, t.ex. servering, vaktmästare, sång, socialt arbete. Men till dessa anmäler man sig frivilligt, det finns inga krav på uppslutning. Rörelsen skulle dock förmodligen inte fungera utan alla dessa frivilliga, såsom skidföreningar eller fotbollsklubbar inte heller överlever utan de ideella krafterna. Lika mycket som en fotbollsspelare brinner för sin sport och därför vill engagera sig i den, kan en troende engagera sig i just det den brinner för. Därför kan församlingen och tron bli ett 100 procentigt engagemang i den meningen att man bär med sig den överallt i

⁶⁵ Waern, 2004.

⁶⁶ Waern, 2004, s. 2.

⁶⁷ Enquist, 2001, s. 175.

⁶⁸ LP – Lewi Pethrus.

⁶⁹ Josefsson, 2005, s. 298.

⁷⁰ Waern, 2004, s. 2.

livet. Liksom man kan ge sitt liv för fotbollen, kan man ge sitt liv för Gud. Men det finns inte i pingströrelsens stadgar några krav på ett heltidsengagemang,⁷¹ utan det är upp till var och en huruvida man vill satsa på rörelsen. Engagemanget skiljer sig säkerligen från församling till församling och från person till person.

3.6 Pingströrelsens trossystem

Temat på årets predikantvecka vittnar om det trossystem som ligger till grund för pingströrelsen: ”Allt för att vinna de förlorade”. Tanken går tillbaka till skapelseberättelsen där Gud skapat människan till gemenskap med honom själv. Gud vill dock ge människan ett fritt val att välja hans kärlek eller inte. Adam och Eva väljer bort Gud och därmed bryts kontakten mellan Gud och människa. För att ge människan en möjlighet att återupprätta relationen till dess skapare sänder Gud sin son Jesus Kristus till världen för att försona Gud och människa. Tron inom Pingströrelsen bygger därmed på att det bara finns en väg till Gud. Bibeln, som man inom pingströrelsen tror är Guds ord, talar också om en himmel och ett helvete. Detta medför i sin tur att rörelsen är missionerande, när man vill ge alla människor en chans att kunna välja Gud och det himmelrike han erbjuder. Vi kan läsa i Ulrik Josefssons bok att David Hesselgrave hävdar att pingstväckelsen är den mest missionerande grenen av kristenheten och att ett av de mer utmärkande dragen för den världsvida pentekostalismen, som pingströrelsen är en del utav, är dess vilja att växa.⁷² Vidare skriver Josefsson att missionens plats i pingströrelsens hela historia inte går att ta miste på vid en läsning av tidskriften *Evangelii Härold*. Vi ser också hur pingströrelsens verksamheter vittnar om engagemanget för missionen, såsom t.ex. IBRA-radio, TV-inter och PMU som arbetar för att ge ut budskapet om Jesus Kristus.

På pingströrelsens hemsida kan vi läsa under rubriken ”vad vi tror på” att pingströrelsen inte har antagit någon formell trosbekännelse. Några punkter redovisas dock, som i korthet beskriver vad tron innefattar:⁷³

- Det finns bara en Gud. Han är evig och hela universums skapare.
- Jesus är Guds son och genom sin död på korset och i sin uppståndelse från de döda har han försonat människan med Gud. Endast genom honom kan människan få förlåtelse från synd.
- Den helige Ande yttrar sig ännu idag som på de första kristnas tid och är en hjälp för den kristne att leva så som Jesus lärde.
- Hela Bibeln är Guds Ord.
- Helande från sjukdom och även andra under kan ske som svar på bön.
- Jesus skall komma tillbaka och hämta till himlen alla dem som tror på honom.

Vad som är utmärkande för pingströrelsen är Andedopet. Kristendomen talar om en treenig Gud, varav en är den helige Ande. Den helige Ande ger gudomlig kraft åt människorna. I Gamla testamentet var det bara profeter, kungar och speciellt utvalda som fick del av den kraften. Profeten Joel⁷⁴ i Gamla testamentet talar om att i den sista tiden skall den heliga Ande utgjas över allt kött. Alltså inte bara över kungar och profeter. Det är detta som

⁷¹ <http://www.pingst.nu/pingstffs-stadgar.asp>

⁷² Josefsson, 2005, s. 51.

⁷³ <http://www.pri.pingst.se/forsamlingen.asp>

⁷⁴ Gamla testamentet, Joel 2:28.

apostlarna i Nya testamentet säger sker i den övre salen på pingstdagen.⁷⁵ Den helige Ande fyllde apostlarna med gudomlig kraft som gjorde att de kunde tala nya tungomål, bota sjuka, profetera osv. Genom årtusenden ansågs detta bara vara något som tillhörde de första apostlarna och den första kristna församlingen. Men det fick en rejäl reformation i början av 1900-talet på Azusa street där pingströrelsen började formas. Det fanns dock grupper tidigare som upplevt dopet i den helige Ande.⁷⁶

Tron bejakas genom ett personligt ställningstagande, där också dopet är en viktig symbol för detta. Pingströrelsen praktiserar inte barndop då man vill att beslutet ska fattas av den enskilda individen. Genom *bekännelsen* av Jesus som sin Herre och frälsare och *dopet* som bekräftelse på beslutet om att vilja följa Jesus, kan man också bli medlem i församlingen. Att vara medlem är dock inte ett måste för att få besöka församlingens gudstjänst och verksamhet, utan den är öppen för offentligheten.

⁷⁵ Nya testamentet, Apostlagärningarna 2.

⁷⁶ Josefsson, 2005, s. 50.

4 Intervjuer 1

4.1 Den demokratiska ledaren

- Hur leder du din församling?

Jag vill skapa förtroende för min person och tjänst, då behöver jag vara ett föredöme för min församling. Jag leder också församlingen genom predikan. Sen arbetar jag genom det kollektiva ledarskapet som av tradition består av äldste inom pingströrelsen.

- Vad innebär apostoliskt/demokratiskt ledarskap för dig?

Det har jag inte funderat så mycket på. Men det apostoliska ledarskapet går tillbaka till nya testamentets lära om de fem tjänsterna: apostlar, profeter, evangelister, herdar, lärare.⁷⁷ Dessa är de fem apostoliska tjänsterna, som är uppdrag direkt från Gud. Det demokratiska kommer in när man behöver skapa förtroende för sitt uppdrag/tjänst. Man behöver därför böja sig för församlingen.

Den första församlingen avgjorde frågor bland apostlarna, äldste och församlingen står det. Församlingen behöver alltså vara med i beslutet, annars tror jag inte en församling kan fungera. Bibeln talar om allas lika värde och för att man fått ett andligt uppdrag sitter man inte på en hög piedestal.

Bakom de apostoliska tjänsterna finns inget demokratiskt val. Man väljs inte till evangelist på församlingsmötet, utan det är Gud som står bakom uppdraget. Men sen måste det till ett demokratiskt tänkande för att uppdraget ska fungera i församlingen. Man behöver lyssna till människor för att skapa förtroende. Utan förtroende är det ju svårt att leda en församling. Jag ser ingen direkt motsättning mellan dessa. Det apostoliska och demokratiska samverkar, kompletterar och förutsätter varandra på det sätt jag beskrivit.

-Sofia spontan följdfråga: Men finns det inte en motsättning mellan dessa i debatten inom pingströrelsen i Sverige?

Jo, det vet jag, men jag lever inte i dessa kretsar som skapar motsättningarna.

- Tycker ni att det är viktigt med ett socialt engagemang? I så fall vilket engagemang har ni?

Absolut. Den första kyrkan uppmuntrar att ta hand om de utsatta, man ger mat till änkorna, anordnar insamlingar och så där, så det har alltid varit viktigt. Vi har missionsarbete och stöder barnhem i Rumänien. Vi har haft klädinsamlingar och så där. Lokalt arbetar vi med RIA och alkohol- och drogsituationen. Sen kan det spontant komma folk till församlingen som behöver hjälp, som vi hjälper på olika sätt. Sen är ju min förhoppning att enskilda medlemmar ser till de som är i nöd och det vet jag att de är duktiga på här, en del engagerar sig till exempel i kvinnojouren vet jag.

- Hur ser er inställning till samhället ut?

Vi vill vara en del utav samhället och samverka med andra goda krafter för att göra det till en så bra plats som möjligt. Det är naturligt för oss att delta i röstning och så och vi uppmuntrar till att engagera sig politiskt.

Vi står utanför samhället på så sätt att vi står för Bibelns principer som ibland står inför en annan hållning. Exempelvis i abortfrågan. Frikyrkan ser med bekymmer på detta, när man vill

⁷⁷ Efesierbrevet 4:11.

värna om livet. Alkohollagstiftningen ser jag också som ett stort bekymmer, även om inte den nya lagen på sänkt skatt ännu har gått igenom. Även i partnerskapsfrågan och könsneutrala äktenskap driver vi en annan opinion. Vi är inte fientliga mot samhället, utan tror att vi har ett viktigt uppdrag där. Vi vill samverka.

- Anser du att den apostoliska/demokratiska rörelsen är den enda rätta vägen för frälsning och framgång? Varför?

Pingströrelsen är en del av den kristna församlingen. Vi har inte ensamt monopol på att vara den rätta vägen, utan vi vill samverka med den övriga kristenheten. Exklusiviteten har här runnit ifrån pingströrelsen. Men jag ser ju det som om vi har viktiga bidrag att komma med, som andedopet och församlingslivet. Men annars ser vi kristendomen och Jesus som enda vägen till Gud och att Bibeln är Guds uppenbarade ord.

-Sofia: Varför?

På grund utav de anspråk som Jesus själv gjorde. Hans liv på jorden visar på sanningen och uppståndelsen är det avgörande beviset.

- Kräver ni ett 100% engagemang av era medlemmar?

Nej, vi kräver inget 100% engagemang. Engagemanget sker utifrån sina förutsättningar och på ett frivilligt sätt. Finns inget förknippat med ett formellt krav på engagemang. En förväntan på att engagera sig finns men inte någon gräns på vad man måste göra.

- Kan vem som helst vara med i er församling, dvs. är den öppen för alla?

Alla ska nås av budskapet. Alla har tillträde. Det spelar ingen roll om man är under 25 eller inte är medelklass. Församlingen är snart den enda mötesplats där alla åldrar möts och där klasslöshet råder. Där möts VD:n med gatuliggaren.

- Hur blir man medlem i er församling?

Tron på Jesus, alltså bekännelsen och dopet är medlemsgrundande.

- Hur ställer du dig i samfundsfrågan? Motivera.

Jag har inga bekymmer med den. Vi har sett samfund i Sverige som funnits i många år som har fungerat. Församlingarna är fortfarande lokala och självständiga och har inte blivit toppstyrda av ledaren eller ledarna.

Den egna historien visar oss att vi måste samverka och vi har alltid gjort det. Genom samfundet kan vi samarbeta, vilket vi behöver. Sen får vi ju forma lokalt själva.

Samfundet ger också en fördel när det stärker skyddet för tystnadsrätten. I Europa har pingströrelsen fortfarande en sektstämpel och då skulle alternativet samfund vara bra. Kyrkoavgiften⁷⁸ kan också vara en bra sak. På sikt tror jag säkert vår församling kommer att gå med, men det kommer nog att ta tid. Jag ser inget teologiskt bekymmer i det.

4.2 Den karismatiske ledaren

- Hur leder du din församling?

Jag försöker leda min församling på ett bibeltroget sätt.

⁷⁸ Om man är med i ett samfund har man chansen att kunna ge kyrkoavgiften till sin egen rörelse och t o m. den egna lokala församlingen.

- *Vad innebär apostoliskt/demokratiskt ledarskap för dig?*

Apostoliskt är alltid ett teamledarskap, det är alltså inte en apostel som bestämmer allt. Vår församling är en förening, såsom de flesta församlingar i pingströrelsen i Sverige, och det innebär att vi måste fatta demokratiska beslut, när det står så i lagstiftningen. Jag ser ingen motsättning mellan dessa. I teologisk och andlig mening måste jag säga att strukturen är teokratisk, men genom att vi är en förening är den också demokratisk.

Mitt mandat är förtroendet från församlingens sida och det förtroendet får jag ju genom att inte köra över någon. Jag har på så sätt både ett mandat som ledare, men också demokrati gentemot min församling.

- *Tycker ni att det är viktigt med ett socialt engagemang? I så fall vilket engagemang har ni?*

Ja. Vi har RIA arbetet och missionsarbetet. Enskilda människor i vår församling står också för en allmän omsorg om sin medmänniska, det är en viktig kristen tanke.

- *Hur ser er inställning till samhället ut?*

Vi är oroade över avkristningen i Sverige. Sverige är världens näst mest sekulariserade nation och den mest individualiserade nationen enligt en undersökning jag läst. Det är oroande ur ett kristet perspektiv, när gäller abortfrågan, ungdomsfylleri och så vidare. Ungdomsfylleriet har ökat med 30% det senaste året. Människorna är ju vår kallelse. Vi är i världen och vill inte värja oss delaktigheten i samhället.

- *Anser du att den apostoliska/demokratiska rörelsen är den enda rätta vägen för frälsning och framgång? Varför?*

Den enda rätta vägen är Jesus Kristus, han är unik när det gäller frälsningsfrågan, men jag är vidsynt i sättet att bygga församlingar. Man kan bygga på olika sätt och inget är exklusivt. Svenska kyrkan bygger till exempel på sitt sätt och vi på vårt och inget är fel. Jesus accepterade en pluralism i samhället. Medan hans förkunnelse var att han var den enda vägen till Gud. Han säger ju: "Jag är vägen, sanningen och livet, ingen kommer till Fadern utom genom mig." När Guds ord och Jesus själv säger det tror vi att det är sant.

- *Kräver ni ett 100% engagemang av era medlemmar?*

Nej, det kan vi aldrig göra. Det bygger på att det är helt frivilligt.

- *Kan vem som helst vara med i er församling, dvs. är den öppen för alla?*

Bli Jesusvänner, inte pingstvännen säger jag. Jag hoppas verkligen att vår församling är en öppen gemenskap, som välkomnar alla som vill vara med.

- *Hur blir man medlem i er församling?*

Det finns två krav, bekännelsen av Kristus och dopet. Det första är obetvingligt och den andra är en teologisk fråga som kan luftas.

- *Hur ställer du dig i samfundsfrågan? Motivera.*

Jag är tveksam. Tycker inte riktigt att det behövs. Fokus borde istället vara, hur kan vi vinna Sverige? Finns viktigare saker än samfundsfrågan. För mig är ett nätverk viktigare än ett samfund. Med samfund är det risk att vi bygger in oss i interna frågor. Fast egentligen har vi varit ett samfund väldigt länge. Vi har haft väsendet med årskonferens och gemensamma beslut, det blir bara en omstrukturering.

Vi behöver varandra nu på ett äkta plan och mötas i en gemensam vision men inte i form av ett samfund, det tar för mycket tid och energi från det riktigt väsentliga. Om vi satsar på kyrkoavgift är jag också rädd för att vi förlorar tiondet som våra församlingar bygger på.

4.3 Den apostoliske ledaren

- Hur leder du din församling?

Utifrån organisationsplan och struktur så har vi en styrelse och församlingsledning som är juridiskt ansvariga. Sen finns det olika verksamhetsinriktningar eller ansvarsområden, såsom t.ex. barn och ungdom. Det är ena benet vi står på. Det andra är det coachande systemet, där cellgrupper,⁷⁹ lärjungaskapsträning och diakoni finns. Församlingen organiserar sig sedan i olika juridiska personer. Vi har ett fastighetsbolag som äger fastigheten. En stiftelse som står för det sociala arbetet.

- Vad innebär apostoliskt/demokratiskt ledarskap för dig?

Det apostoliska står för den rätta bilden, när den strävar efter att organisera sig som den första kristna församlingen i Nya testamentet. Vi vill leva och leda på det sätt som de första kristna ledde. Frågan är inte om det ytterst finns apostlar i församlingen.

Demokrati är ett utmärkt sätt att leda ett samhälle på, men jag tror inte på ett renodlat demokratiskt sätt att leda församlingen, lika lite som jag tror det är det för ett företag. Men jag skulle inte vilja leva i ett icke demokratiskt samhälle. Vi har demokrati i vår församling på så sätt att vi har årsmöten, där vi beslutar om ansvarsfrihet till styrelsen.

-Sofia spontan fråga: så du skulle säga dig leda din församling på ett apostoliskt sätt?

Ja, men det apostoliska ledarskapet är en helt annan än den massmediala bilden. Grunden för det apostoliska ledarskapet finner vi i Nya testamentet och detta är inget nytt fenomen. Vi längtar efter att leva och verka som de första kristna. Många väckelserörelser erkände det apostoliska ledarskapet i sin begynnelse. Lewi Pethrus själv pratade om det apostoliska och att återvända till Bibeln. Där väckelse råder inom pingströrelsen idag verkar man på ett apostoliskt sätt.

Jag kan ta upp kännetecknen på en apostolisk församling som vi har i vår medlemskurs, jag har de papprena här:

- Bygger församlingar. Mentaliteten är alltså en vilja till församlingsbyggande.
- Utser nya ledare. Tror på en mångfald av ledare och inte bara en. Vill förlösa fler ledare in i tjänst. Det är tvärtom de angrepp den apostoliska rörelsen fått, den är inte centralstyrd.
- När nya områden. Talar ständigt om expansion.
- Vill verka i det övernaturliga. Helande osv.
- Lidande. Även här parallellt med Nya testamentet och den första församlingen. Det finns ett tryck från samhälle och även från andra församlingar.
- Tillbedjan. Det är karismatiskt, bandet istället för kyrkorgeln.
- Ledarstil. Mer karismatisk betjänande och frigörande.
- 10:nde givande församling.
- Bygger upp sitt folk. Funktionen är viktigare än ett formellt ledarskap. Det är alltså viktigare att utvecklas.

⁷⁹ Cellgrupp – Man träffas i små grupper i hemmen för att samtala om Bibeln och be tillsammans.

-Sofia spontan fråga: behöver då pastorn vara en apostel i en apostolisk församling?

Pastorn är ofta en apostel, men behöver inte vara det. Vi är inte intresserade av titlar, därför spelar det inte så stor roll för mig huruvida du beskriver mig som apostel eller inte. Paulus säger att ”ni är tecknet på min tjänst”. En apostel måste ha ett resultat bakom sig.

- Tycker ni att det är viktigt med ett socialt engagemang? I så fall vilket engagemang har ni?
Jätte viktigt! Vi har en secondhand butik, där pengarna går till välgörande ändamål. Vi har ett arbete med de hemlösa i stan, då vi har matutdelning varje vecka. Det sociala engagemanget är en bärande del av en kristen verksamhet.

- Hur ser er inställning till samhället ut?

Vi är en del av samhället. Församlingen ska inte stå utanför samhället, utan mitt i. Vill att samhället ska påverkas av oss.

- Anser du att den apostoliska/demokratiska rörelsen är den enda rätta vägen för frälsning och framgång? Varför?

Jesus är den enda vägen till frälsning och framgång. Inget system har makt att frälsa en människa. För oss är sökandet från Nya testamentet viktigt.

- Kräver ni ett 100% engagemang av era medlemmar?

Nej, vi kräver ett engagemang. Människan har en fri vilja att välja. Man kan bara ge sig hän kvalitativt med hjärtat.

- Kan vem som helst vara med i er församling, dvs. är den öppen för alla?

Ja, vem som helst kan vara med i vår verksamhet och arbete, men alla kan inte bli medlemmar.

- Hur blir man medlem i er församling?

Medlem blir man genom att låta döpa sig, gå med i en cellgrupp och gå en medlemskurs på ca. 45 minuter.

-Sofia spontan följdfråga: vad tar den medlemskursen upp?

Den tar upp vad församlingen tror och lär,⁸⁰ vad vi förväntar oss av en medlem och sen får man ansöka. Så får man en klar deklARATION av oss. Så ingen behöver köpa grisen i säcken så att säga.

- Hur ställer du dig i samfundsfrågan? Motivera.

Vi är inte med i föreningen Pingst ffs men vi är en del av pingströrelsen. Vi ställer oss inte positiv till samfundsfrågan, men det är upp till varje församling.

-Sofia: Varför är du emot samfundstanken?

Jag tror inte på det, varje gång en vital rörelse gått dit så har man förlorat sin kraft och vitalitet. Det gjorde metodisterna och baptisterna och vi ser sen hur det börjar om igen med en ny väckelse. Samfundet gör att man litar mer på systemet än det egna ansvaret. Jag ser centraliseringen som hämmande för utvecklingen, då den enskilde medlemmen till slut sitter utan delaktighet.

⁸⁰ Han har tidigare i intervjun nämnt några av punkterna medlemskursen tar upp.

Man går från nätverksrörelsen där alla verkar utifrån egna unika församlingar, till att strömlinjeforma vad man tänker och tycker. Det kväver den lokala församlingens unika identitet.

4.4 Intervjuer 2

4.4.1 Den demokratiska ledaren

- *Finns det situationer då man väljer att avböja ett medlemskap? Motivera.*

Om villkoren är uppfyllda, dvs. personen är döpt och tror på Jesus nekar man inte ett medlemskap. Om det i samtal kommer fram att jag är döpt men jag står t.ex. inte för och accepterar inte Bibeln som rättesnöre skulle jag säga till personen att det är klokast att du är fri att gå någon annanstans. Du är välkommen på gudstjänster. Men om du inte delar vår syn rekommenderar jag dig att du söker dig någon annanstans. Det som förkunnas här går emot hur du tänker och du kommer att känna att du inte delar det.

- *T.ex. homosexuella och abortläkare som vill fortsätta utöva vad de håller på med. Får de vara med?*

Om personen har en homosexuell läggning är det inget hinder. Om personen däremot säger att jag vill eller är i ett förhållande, då skulle jag säga att det är bättre att du står utanför. Om personen redan är med i församlingen kastar man inte ut personen hur som helst.

Abortläkare ser jag som svårare. Det kan jag inte svara på så här direkt, jag har ingen direkt uppfattning. Ingen gör ju aborter på löpande band. Det är inte heller läkarens eget ansvar eller beslut det handlar om, utan det är individen som bestämt.

- *Förekommer uteslutning eller utfrysning? Motivera.*

Uteslutning kan förekomma. Utfrysning hoppas jag inte förekommer. Om personen tror något annat än övriga kan man säkert uppfatta sig som utfrusen. Uteslutning kan ske om man på ett uppenbart sätt ställt sig mot församlingens tro och förkunnelse. Men uteslutning är inte så vanligt idag. Ofta lämnar man med eget beslut. Min princip är att jag själv beslutar om att gå med och jag själv beslutar om att gå ur. 99,9% av alla fall sker det så. Att individen utesluts mot sin vilja är väldigt sällsynt idag. Om det händer är det ofta utifrån konfliktsituationer, inte pga. synd.

- *Sofia spontan fråga: Har du varit med om uteslutning under din tid som pastor?*

Jag måste fundera. Det har jag. Det har då varit personer som inte varit med på länge, kanske 10-20 år. De har på så sätt nästan uteslutit sig själva. De har sedan gjort något som går emot idealet. I de flesta fall är man då överens, församlingen och medlemmen det gäller.

- *Vad gör ni t.ex. med sådana som lever sambo eller blir med barn utanför äktenskapet? Kan uteslutning vara ett alternativ?*

Nej, det är det nästan aldrig. Det har jag inte varit med om på senare tid. Inte endast av det skälet i alla fall.

- *Vad tas upp under dopsamtalen?*⁸¹

Dopets innebörd förklaras. Man pratar också om att beslutet behöver vara utifrån en egen övertygelse om att *jag vill*, inte att jag döper mig pga. föräldrar eller kompisar. Man kan ta

⁸¹ Dopet föregås av dopsamtal.

upp att ett formellt medlemskap i församlingen är en naturlig del av dopet och att med detta följer ett visst ansvar. Om personen är yngre kan man ta upp att man i framtiden kan få ett uppdrag i församlingen. Man kan också berätta att församlingen har ett gemensamt ansvar för ekonomin t.ex.

- Tar ni upp krav eller livsstilsfrågor under dopsamtalet?

Man tar sällan upp krav i detta samtal. Jag gör inte det i alla fall. Det finns ingen given manual, det är frihet. Man tar upp det som är aktuellt för människans situation. Om någon behöver det kan man ta upp livsstilsfrågor.

T.ex. om en ung kille flackat från flicka till flicka i sin uppväxt, kan man säga att det nu är naturligt att du söker *en* relation. En storrökare kan man säga till att rökning är ingen frälsningsfråga, men jag tror du kan få bli fri det och att det är bättre för både hälsa och ekonomi. Med någon som lever ett uteliv får man tala om att man kan inte den ena fredagen hänga dyngrak på krogen för att nästa fredag stå i talarstolen och berätta om sin tro i kyrkan. Det hänger inte ihop.

Dessa moraliska samtal kan också förekomma senare. Dopet är ingen examen på att man levtt ett bra liv under en period. Dopet är en början, sedan följer undervisning. Själva dopsamtalet tar främst upp dopets innebörd. Vi följer aldrig med in i sängkammaren, utan frågar om du vill tro på Jesus. Om personen själv tar upp livsstilsfrågor blir det annorlunda, då vi självklart samtalar om det.

Vad som är viktigt att förstå är att ingen blir utestängd pga. sin sexuella läggning. *Hur man lever* är viktigt och då är inte bara sexualiteten viktig. Missbruk av ekonomi kan vara en anledning till tveksamhet om man ska bli medlem. Om man är medlem redan kastar man inte ut hur som helst.

- Skriver man under några papper i dopsamtalet?

Nej.

4.4.2 Den karismatiske ledaren

- Finns det situationer då man väljer att avböja ett medlemskap? Motivera.

Ja, det gör det. Dopet är en väg in i församlingen, om man har en annan dopsyn stänger man idag ute medlemmen.⁸² Den kristna livsstilen bör vara ett resultat av bekännelsen, så på så sätt är det inget öppet medlemskap.

- T.ex. homosexuella och abortläkare som vill fortsätta utöva vad de håller på med. Får de vara med?

Abortläkare har jag inte tänkt igenom, det var svårt. Det är svårt att ge en generell mall.

Om en homosexuell person väljer att leva ut det, omöjliggör det ett medlemskap när det direkt går emot vår syn.

- Förekommer uteslutning eller utfrysning? Motivera.

Uteslutning förekommer, av väldigt speciella skäl. Utfrysning tror jag inte förekommer, jag hoppas inte det i alla fall.

⁸² Vuxendopet, den egna bekännelsen, är det enda giltiga för medlemskap i en pingstförsamling.

- *Vad gör ni t.ex. med sådana som lever sambo eller blir med barn utanför äktenskapet? Kan uteslutning vara ett alternativ?*

Deras egen hållning till det avgör. Samtal är här viktigt. I samtal kommer vi tillsammans fram till vad som är bäst. En del har valt att stå kvar och stå för sin hållning eller ändrat sig, andra har valt att gå ur. Uteslutning är inte vanligt. Det är alltid det personliga samtalet som avgör fallet, det finns inget regelsystem.

Övertygelsen om Guds ord är en grund för medlemskapet, utan den bryter man udden av vad församlingen är.

- *Vad tas upp under dopsamtalet?*

Jag undervisar om vad dopet innebär. Får klart att det grundar sig på en bekännelse av sin tro på Kristus.

- *Tar ni upp krav eller livsstilsfrågor under dopsamtalet?*

Jag kommer in på lärjungaskap, vilket man gör kontinuerligt i församlingen. Vi har inget färdigt regelsystem, syndakatalog eller kontraktsskrivning. Vi vill ge näring åt samvetet.

Dopet är inte frälsande. Man har innan nått fram till ett beslut och genomgått en omvändelse. Ofta har man kommit fram till innan att en del saker behöver förändras i mitt liv men man arbetar även på det efter. Bekännelsen som innebär tron på Jesus och viljan att följa honom är en förutsättning för dopet. I dopgraven uttalar pastorn: *på din egen bekännelse om sinnesändring och tro på Kristus döper jag dig osv.* Den modernare varianten säger: *på din egen bekännelse om tro på Jesus Kristus döper jag dig osv.*⁸³

- *Skriver man under några papper i dopsamtalet?*

Nej. Man ansöker om medlemskap och skriver då på en dopanmälan. Men detta är endast en organisatorisk sak och ingen andlig fråga eller kontrakt. Till 90% är dopanmälan ett resultat av dopsamtal. Dopsamtal har man alltid innan dop.

4.4.3 Den apostoliske ledaren

- *Finns det situationer då man väljer att avböja ett medlemskap? Motivera.*

Ja i praktiken gör det det, men vi har inte varit med om det själva än.⁸⁴ Vi löser det genom en längre process. Folk vet vad de ansöker att vara med i.

- *T.ex. homosexuella och abortläkare som vill fortsätta utöva vad de håller på med. Får de vara med?*

För att få bli medlem behöver man uppfylla kriterierna. En av våra stadgar är att du ska: "Ära Gud i ord och handling och leva efter de principer som Bibeln lär". Om vår bibelsyn säger att utövandet av homosexualitet är fel, så fungerar det inte att de är med. Det är som att säga: "Jag är emot homosexualitet, får jag gå med i RFSL?" Eller "jag är emot socialdemokraterna, får jag bli partimedlem?" Om man inte tror på principerna, varför ska man då bli medlem?

Abortläkare har jag inte ställts inför. Det finns olika typer av situationer. Vi har olika läkare som stått inför liknande situationer. Om man lever i uppenbar synd är en sak, men vi gör ingen analys av varje person.

⁸³ En av de vanligaste dopproklamationerna i sin fullständighet lyder som följande: "På min mästares befallning och på din egen bekännelse om att du tror på Jesus döper jag dig (namnet på personen) till Kristus i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn."

⁸⁴ Församlingen bildades år 2000.

- *Förekommer uteslutning eller utfrysning? Motivera.*

Nej, inte än men det skulle kunna göra det, om man inte vill leva efter det som är församlingens värderingar. Varje förening har stadgar som visar hur du kan vara med och inte. Vi har t.ex. denna punkt: "Medlem som inte längre delar församlingens vision och värderingar eller vill leva efter fastställda policy kan uteslutas ur församlingen av dess styrelse." Det har ännu inte skett. Vi är ingen sekt, utan tror på en frihet för individen och det är därför bra att veta om värderingarna i församlingen innan man går med.

Man kan inte driva en församling som en golfklubb, med snabba ryck. Människor är i förändring och vi vill bygga upp människan.

-*Sofia: Tror du utfrysning förekommer?*

Det tror jag absolut inte och gör det det så beror det på att människor är människor. Men det är absolut något vi vill motverka.

- *Vad gör ni t.ex. med sådana som lever sambo eller blir med barn utanför äktenskapet? Kan uteslutning vara ett alternativ?*

Jag tror inte det. Det handlar om att hitta en väg. Ofta inser man när man gjort fel. Vi skickar inte iväg medlemmar hur som helst. Om man vill fortsatt leva i det kan man uteslutas, det steget om man vill fortsätta leva efter de värderingarna väljer man själv.

Människor som kommer till oss och lever i det, blir det en process man arbetar med. Medlemskapet är ett ansvar, man är bärare av våra värderingar. Om man ännu inte har de värderingarna arbetar man med det, men man utesluter inte personen.

Medlemskapet är inte gemenskapsgrundande. Medlemskapet kommer senare. Det är inte som på golfklubben, att man först måste ha ett medlemskap för att få spela. Här får man spela först och sen få ett medlemskap om man vill.

- *Vad tas upp under dopsamtalen?*

Vi tar primärt upp dopundervisningen från Nya testamentet. Tro och omvändelse och att det är det egna beslutet. Tro och dop hör ihop. Om Jesus var perfekt och ändå valde att gå den vägen, behöver också vi göra det. Det är en markering för mig själv och andra att jag menar allvar med mitt beslut om att följa Jesus, jag lämnar det gamla bakom mig. Därför kallas det omvändelse och troendedop.

- *Tar ni upp krav eller livsstilsfrågor under dopsamtalen?*

Nej, väldigt sällan. Det brukar ge sig självt. Genom dopet tar man beslutet att överlåta sig till Jesus. Vill man leva för Jesus och låta han vara Herre i sitt liv så växer det fram naturligt. Dopet ses som en lydnadshandling och då vill man ofta också ta lärjungaskapet på allvar.

Livsstilsfrågorna kan ju dyka upp i samtalet om man kommer in på det.

- *Skriver man under några papper i dopsamtalen?*

Nej.

4.5 Reflektion över intervjuerna

Vi ser i intervjuerna hur den apostoliske ledaren i vissa frågor skiljer sig mot övriga. Han ger oftare radikalare svar på frågorna, då han exempelvis på frågan "kräver ni ett 100%

engagemang av era medlemmar” svarar: ”nej, vi kräver ett engagemang”. Även kravet på att blivande församlingsmedlemmar ska genomgå en medlemskurs är i mina ”pingstöron” något nytt. De andra två ledarna har inte samma krav på medlemskapet som den apostoliske ledaren ger anspråk på genom medlemskursen och dess kriterier. Även om den demokratiska och karismatiska ledaren förväntar sig av medlemmen en vilja att följa i Jesu fotspår när denne genomgått dopet, så har man inga kriterier medlemmen måste uppfylla, utan det är Jesus och Guds ord som står för riktlinjerna. Samtidigt som den apostoliska församlingen har en klarare uttryckt policy, t.ex. att du ska ”ära Gud i ord och handling och leva efter de principer som Bibeln lär”, så visar de också upp denna. Den blivande medlemmen vet alltså vad den går in i genom medlemskursen. Medlemskursen fyller därmed sin funktion, så att man vet vad man ger sig in i och har ett eget val att anta värderingarna eller inte. Detta gör att ”ingen behöver köpa grisen i säcken” som den apostoliske ledaren själv uttryckte det. Han menar också att: ”vi är ingen sekt, utan tror på en frihet för individen och det är därför bra att veta om värderingarna i församlingen innan man går med”.

Av mina intervjuer kan vi dra den slutsatsen att enligt de två första intervjuade finns ingen motsättning mellan det apostoliska och demokratiska ledarskapet, utan båda aspekter behöver samverka. Den karismatiska ledaren menar att han har ett mandat som ledare för församlingen men att det mandatet också beror på förtroendet från församlingens sida och att det därför betyder att han inte kan köra över sina medlemmar. Han påpekar också att hans församling är en förening och att det innebär att de måste fatta demokratiska beslut när det står så i lagstiftningen. Den demokratiska ledaren menar att ”det demokratiska kommer in när man behöver skapa förtroende för sitt uppdrag/tjänst. Man behöver därför böja sig för församlingen”. Gud står bakom hans tjänst och uppdraget menar han, ”men sen måste det till ett demokratiskt tänkande för att uppdraget ska fungera i församlingen. Man behöver lyssna till människor för att skapa förtroende”, säger han och menar att utan förtroende är det svårt att leda en församling. Ingen direkt motsättning mellan det apostoliska och demokratiska deklarerar av någon av dessa. ”Det apostoliska och demokratiska samverkar, kompletterar och förutsätter varandra på det sätt jag beskrivit”, säger den demokratiska ledaren. Detta är förmodligen också den åsikt som präglar stora delar av pingströrelsen idag. I pingströrelsens årsbok kan vi inledningsvis läsa hur frågorna om församlingsdemokrati på ett särskilt sätt har kommit i fokus 2004 genom samtalet om det apostoliska ledarskapet, ”där bilden av en apostel med, i stort sett, oinskränkt makt har växt fram”,⁸⁵ skriver Kent Cramnell. Han fortsätter med att säga: ”jag tror egentligen inte att detta är vad man menat. Och jag tror att motsättningarna inte hade blivit så stora, kanske inte överhuvudtaget uppstått, om vi istället talat om tjänstegåvornas eller, som vi sa förr, de andliga ämbetenas plats och betydelse i församlingen.”⁸⁶

Uppenbarligen finns dock en skillnad mellan det demokratiska och apostoliska ledarskapet i Sverige, det åskådliggör mina intervjuer. Kan det kanske vara så att de som utmärker sig för att leda församlingen med ett apostoliskt ledarskap också drar skillnaderna mellan tankesätten på ett tydligare sätt, såsom även den demokratiska ledaren ger uttryck för i sin intervju. När inte den demokratiska ledaren skilt den apostoliska och demokratiska aspekten åt utan snarare vävt dem samman, så frågar jag om det inte finns en motsättning mellan dessa i debatten inom rörelsen. Då menar han att han vet att det finns en motsättning mellan det apostoliska och demokratiska ledarskapet i debatten, men att han inte lever i dessa kretsar som skapar motsättningarna. Den apostoliske ledaren åtskiljer de två begreppen i sin intervju, då han verkar mena att det apostoliska sättet är bättre att leda en församling med, än den

⁸⁵ Swahn (red), 2005, s. 10.

⁸⁶ Swahn (red), 2005, s. 10.

demokratiska modellen som bäst passar ett samhälle. Den apostoliska ledaren ser det apostoliska som överordnat det demokratiska tänkandet, det är det bästa för väckelsen menar han när han refererar till historien. Han menar också att historien visat att samfund gör att församlingarna mister sin vitalitet och kraft. Den demokratiska ledaren använder dock samma argument, att man i Sverige har exempel på samfund som fungerat bra och bevarat de lokala församlingarna unika och fria.

Intervjuerna visar att det finns olika sätt att tänka inom rörelsen och åskådliggör på ett bra sätt de olika åsikter som jag tror finns inom pingströrelsen idag. Vad detta får för konsekvenser för rörelsen diskuterar jag vidare om i min slutsats.

5 Är pingströrelsen en sekt eller ett samfund?

5.1 Relation till samhället

Kriterierna i Frisks figur kan diskuteras. (Se bilaga 1.) Vad innebär till exempel en positiv respektive negativ relation till samhället? Vad vi kan se inom pingströrelsen är att relationen till samhället har förändrats under tid. Till en början har pingströrelsen extremare uttrycksformer och går på ett starkare sätt emot vad man betraktar som *världsliga* aktiviteter, såsom bio, dans etc. Syndakatalogen bidrog till att man klädde sig speciellt och hade mer tydliga regler för sitt sätt att vara. Samhället utsatte också i sin tur rörelsen för negativa påtryckningar genom främst media, där pingstvännen framställs som en sinnessjuk varelse. Det fanns därför en mycket stark spänning mellan pingströrelsen och samhället till en början och jag ser därför en större anledning att kalla pingströrelsen en sekt i dess begynnande tid i jämförelse mot den utveckling rörelsen gått mot idag, när det gäller rörelsens relation till samhället.

Idag ser vi hur rörelsen inte tar ett lika tydligt ställningstagande mot de förebyggande åtgärderna mot synd som många gånger syndakatalogen stod för. Liksom Frisk ser jag dessa förändringar i rörelserna till viss del som spontana. ”Rörelsen befäster först sin identitet och sina särdrag som en autonom organisation, och eftersträvar sedan som sådan att inlemmas i och accepteras av det vidare samhället. Viktig i denna process är samhällets attityd gentemot rörelsen, som ofta från början är negativ gentemot det avvikande, mer negativ ju mer utmanande rörelsen är ideologiskt och ambitionsmässigt. Med tiden avtar i allmänhet spänningen mellan rörelsen och samhället – om inte rörelsen på olika sätt söker upprätthålla den”,⁸⁷ skriver Frisk. Denna process ser vi tydligt genom pingströrelsens historia. Det är förmodligen en spontan reaktion att först verkligen vilja visa och klargöra den nya uppenbarelsen man fått. Den naturliga reaktionen från utomstående är då ofta att det är skrämmande eftersom det är främmande. När rörelsen tydligt visat var den står och identiteten därmed är befäst kan den börja inlemmas i samhället. Samhället har fått en chans att vänja sig vid det nya uppträdandet och rörelsen behöver inte anta en lika radikal hållning längre.

Sverige utvecklas också under 1900-talets sista decennier till att öppna upp samhället för fler röster genom t.ex. att radiomonopolet upphörde. Därmed accepteras även den röst som pingströrelsen står för på ett annat sätt. Samhället accepterar också pingströrelsens missionsarbete som en god samarbetspartner till SIDA.⁸⁸ Dessa förändringar minskar spänningarna och bidrar till samverkan mellan samhället och pingströrelsen. Vi kan se hur flera faktorer gör att pingströrelsen inlemmas i samhället på ett naturligt sätt.

Bibelns principer är dock fortfarande ledande principer för pingströrelsen, vilket framkommer även i intervjuerna. Principerna kan vara en direkt motpol till samhällets sätt att tänka, påpekar den demokratiska och den karismatiska ledaren. Detta medför att åsikterna mellan rörelsen och samhället kan skilja sig åt menar de, när de ger exempel som abortfrågan, ungdomsfylleriet, alkohollagstiftningen, könsneutrala äktenskap. Rörelsen kan hamna i direkt konflikt med stora delar av samhället, såsom det senaste exemplet med Åke Green.⁸⁹ Många av pingströrelsens värderingar överensstämmer dock med samhällets. Det svenska samhället

⁸⁷ Frisk, 1998, s. 230.

⁸⁸ Waern, 2004, s. 2.

⁸⁹ Åke Green – En pingstpastor från Öland som i en predikan tolkade Bibelns syn på homosexualitet. Se vidare i dessa artiklar t.ex: Morén, 05.01.19. / Palmkvist 05.11.29.

är byggt på en kristen grund och även om landet sekulariserats finns många rester kvar av den kristna etiken. Det råder inte en ständig konflikt mellan rörelsen och samhället. Pingströrelsen sluter sig inte heller mot samhället, utan engagerar sig snarare i den på olika sätt. Alla tre intervjuade betonar att församlingarna lever i samhället och vill samverka med det. De menar att omsorg om sin medmänniska borde vara en bärande del av ett kristet arbete och samtliga engagerar sig socialt på något sätt på den plats de har sin församling. Rörelsen engagerar sig i socialt arbetet men också genom politik och media. På så sätt har rörelsen gett upphov till att kristna värderingar framförs genom alternativa strukturella arrangemang. Rörelsen underordnar sig dock den rådande demokratiska ordningen i samhället och häri finner jag en stor orsak i att inte beskriva relationen mellan pingströrelsen och samhället som negativ. Även om dess åsikter kan skilja sig åt, finns en öppen dialog och en vilja till samarbete. När rörelsen inte är sluten och inte antar en negativ relation till samhället som helhet klassas inte rörelsen som en sekt i denna fråga. Pingströrelsen definieras i denna fråga som samfund eftersom rörelsen uppfyller kriteriet att relationen till samhället är positiv.

5.2 Legitimitet

Legitimiteten inom rörelsen är unik på det sättet att man ser den kristna läran som den enda sanna vägen till Gud. Vi kunde läsa på pingströrelsens hemsida att man tror att det bara finns en Gud och att det är hans son Jesus som försonat människan med Gud.⁹⁰ Även samtliga intervjuer påvisar detta. Rörelsen i sig själv gör idag inga försök till att stå för en unik väg till Gud. Den apostoliske ledaren ger dock en snävare bild när han säger att ”det apostoliska står för den rätta bilden, när den strävar efter att organisera sig som den första kristna församlingen i Nya testamentet”. Men även han menar senare att ”Jesus är den enda vägen till frälsning och framgång”. Även den demokratiska och karismatiska ledaren menar att pingströrelsen inte kan göra anspråk på att vara den exklusiva vägen till Jesus Kristus, som dock rörelsen varit ivrigare i att påstå i sin vagga påpekar den ledare som står för ett demokratiskt synsätt.

I rörelsens begynnelse angav man vissa krav som gällde den kristne och därmed medlemmen i pingströrelsen, såsom den redan deklarerade syndakatalogen. Att inte tillåta synd i församlingen var i den inledande tiden en stor fråga och något man kämpade emot, det kunde till och med gå så långt som till uteslutning ur församlingen om man ertappats med synd och inte ångrade sig. Idag har dock fokus flyttats från denna fråga, då man menar att det inte är människans rätt att döma, utan det kan man lämna till Gud. Owe Kennerberg beskriver denna perspektivförändring i sin bok, då han citerar en författare ur en artikel i *Nytt liv*, som menar att man ska akta sig för amputationer, dvs. uteslutning ur Guds församling.⁹¹ ”Ofta har vi orena knivar och då infekteras hela kroppen. Vi gör klokt i att överlåta så drastiska operationer åt Gud”.⁹² Denna perspektivförändring är orsaken till att medlemsuteslutning avvecklats i församlingarna. ”Ett viktigt kännetecken på en kristen församling är inte längre att den aktivt rensar ut synden och syndaren. Frågan om församlingstukt som en för kyrkan livsavgörande faktor har försvunnit. Den är i praktiken inte längre aktuell”,⁹³ skriver Kennerberg. Även Josefsson menar att ”överlag kan man säga att även om pingströrelsen inte primärt uppfattade sig som unik i fråga om frälsningen såg man sig som mer radikal, levande och kraftfull än andra grupper”.⁹⁴

⁹⁰ <http://www.pri.pingst.se/forsamlingen.asp>

⁹¹ Församlingen brukar liknas vid en kropp. Ursprunget till det finner vi i 1 Korintierbrevet 12.

⁹² Kennerberg, 1996, s. 333.

⁹³ Kennerberg, 1996, s. 338.

⁹⁴ Josefsson, 2005, s. 89.

Vi ser att rörelsen från början gjorde ett snävare anspråk på att stå för den rätta vägen och om den vägen inte följdes kunde man uteslutas. Idag har synen vidgats till att kristendomen står för den unika vägen till Gud. Den demokratiska ledaren uttrycker det så här: ”pingströrelsen är en del av den kristna församlingen. Vi har inte ensamt monopol på att vara den rätta vägen, utan vi vill samverka med den övriga kristenheten. Exklusiviteten har här runnit ifrån pingströrelsen. Men jag ser ju det som om vi har viktiga bidrag att komma med, som andedopet och församlingslivet. Men annars ser vi kristendomen och Jesus som enda vägen till Gud och att Bibeln är Guds uppenbarade ord”. Legitimiteten är fortfarande unik när pingströrelsen menar att Jesus är den enda vägen till Gud och pingströrelsen klassas i detta avseende som sekt.

5.3 Grad av engagemang

Grad av engagemang varierar förmodligen från person till person och från församling till församling. Alla intervjuade menar att man inte kan kräva ett 100% engagemang, utan det måste byggas på en frivillighet. Den apostoliske ledaren svarar dock att de ”kräver ett engagemang”, när han menar att man bara kan ge sig hän kvalitativt med hjärtat. Valet är dock upp till var och en, eftersom människan har en fri vilja att välja menar han. Ingen av de två andra gör på samma sätt som honom ett sådant anspråk på att ändå kräva ett engagemang av medlemmen. Vi kan utifrån intervjun också se hur medlemmen genomgått en medlemskurs som också presenteras och härav kan vi se att den apostoliska församlingen har ett högre krav av engagemang på sina medlemmar. Dock kommer det av intervju 2 också fram att det i de två andra församlingarna finns en förväntan på att medlemmen ska ha en vilja att följa Guds ord, vilket för med sig konsekvenser i livet. Anslutningen till pingströrelsen som sker genom det personliga ställningstagandet och dopet tror jag medför en ökad motivation för rörelsen än om beslutet varit med sedan födseln. Om man tagit ett ställningstagande sedan man förstått vad det innebär ger detta förmodligen en större motivation till rörelsen, som också påverkar engagemanget i den.

Pingströrelsen har dock inte den typ av heltidsengagemang som brukar beskrivas i och med sekter, då de ofta arbetar tillsammans, delar bostad, isolerar sig från omvärlden genom att bryta kontakter och låta bli att se på TV osv. I Geels och Wikströms bok kan vi läsa hur det blir en chock för sektmedlemmen att komma ut i världen igen, ett slags kulturchock. Isoleringen kan göra sektmedlemmen så sårbar och så oförmögen att handskas med verkligheten att man nästan tvingas stanna hos dem.⁹⁵ När pingströrelsen är en missionerande rörelse gör det att man inte bara engagerar sig heltid i rörelsen och sluter sig från samhället, utan man vill finnas i samhället, vilket samtliga intervjuade påpekar. Detta betyder att en kulturchock inte är särskilt trolig om man går ur rörelsen, detta eftersom medlemmen fungerar som en vanlig samhällsmedborgare. För en missionerande rörelse är det inte särskilt vanligt att klippa av banden till släkt och vänner. Man uppmuntras snarare att sköta om sina vänskapsband till de utanför rörelsen och inte isolera sig. Dock har det uppdragats i och med Knutby att det finns församlingar där gemenskapen formas på ett annat sätt, man bor tätt och delar mycket av vardagslivet tillsammans. Gustav Björkstrand, som varit rektor vid Åbo Akademi och har doktorerat på förståelsen av sekter, menar att gemenskapen kan vara farlig när man inte längre ser det dåliga som händer, till exempel Helge Fossmos agerande.⁹⁶

⁹⁵ Geels, Wikström, 2003, s. 334.

⁹⁶ Cristiansson, 2005, s. 209.

Att ha en relation till samhället och inte bara engagera sig heltid i rörelsen tror jag är viktigt, då risken blir mindre att anta trossatser och mönster man egentligen inte håller med om. Det är också viktigt med en öppen attityd i församlingen som tillåter tvivel och ifrågasättande. Lewi Pethrus själv menade att: ”det är en mycket stor fara för en rörelses ledning att kammen växer i och med rörelsens tillväxt, och man blir medveten om sin styrka. Hela det underbara material som finns av hängivenhet, trohet, kärlek och offervilja kan göras till en plattform för maktutövning. Det anser jag vara en av de stora farorna i alla rörelser.”⁹⁷ Samtidigt som engagemanget finns, är det mycket viktigt att också kunna tänka själv. När inte ifrågasättande finns kan församlingen, precis som Lewi Pethrus menade, bli en plattform för maktutövning.

Jag kan inte formellt beskriva engagemanget som heltid inom pingströrelsen, när det inte finns krav på heltidsengagemang i pingströrelsens stadgar,⁹⁸ utan det är upp till varje medlem att bestämma sin grad av engagemang. Samtliga intervjuade betonar också att engagemanget bygger på en fri vilja. Den karismatiska ledaren menar att de aldrig kan kräva ett 100% engagemang av sina medlemmar, utan det bygger på att det är helt frivilligt. Därav kan inte graden av engagemanget klassas som heltid såsom kriteriet är för sekt, utan i denna fråga sätts pingströrelsen in i samfundsfacket som inte kräver ett heltidsengagemang.

5.4 Medlemskap

I pingströrelsens begynnelse var kraven för den blivande medlemmen större och annorlunda än idag. Även uteslutning av medlemmar var något som från början betraktades som en naturlig del av den församlingstukt som allmänt praktiserades,⁹⁹ skriver Kennerberg. Skrivna och oskrivna regler för hur en kristen skulle vara möjliggjorde denna stränga tuktan, om man brutit mot reglerna och inte ångrade sig. Kennerberg tittar specifikt på tre pingstförsamlingar, där han skriver att de har gemensamt att de i dess begynnelse var noga med att undersöka att de som beviljades medlemskap inte bara bekände sig tro på Jesus Kristus, utan också levde ett liv som ansågs överensstämma med denna bekännelse. Kennerberg beskriver hur pingstförsamling 1 var mån om att inte anta nya medlemmar som senare skulle visa sig inte hålla måttet. Därför hände det att man sköt upp beslut om att bevilja dop och församlingsgemenskap.¹⁰⁰

Protokollen från de första åren i pingstförsamling 1 ger intryck av en församling där man aktivt försökte hålla reda på varandra. Kollekt togs upp till en familj i ekonomiska svårigheter osv. Man höll ”förbrödringsfest” för att bättre lära känna varandra. I mönstret ingick också att man meddelade församlingen om misstanke fanns att någon hade ”kommit på avvägar”. Församlingen utsåg vid behov några personer att besöka den som uppfattades hade kommit vid sidan om den rätta vägen. Dessa besökskommittéer började dock ifrågasättas på 1920-talet, när man inte fann något stöd i Bibeln för att besöka medlemmarna på det sättet.¹⁰¹

Viktigt att komma ihåg är att den ovanstående beskrivningen representerar endast en pingstförsamling. Men att en större kontroll och krav på medlemmarna fanns i rörelsens begynnelse och att uteslutning ur rörelsen inte var särskilt sällsynt är ett faktum. Idag menar de intervjuade pastorerna att uteslutning är väldigt sällsynt, till skillnad mot rörelsens begynnande fas. Syndakatalogen är borta och man kan inte lika tydligt avfärda ett visst sätt att

⁹⁷ Lundgren, 1973, s. 27. / Enquist, 2001, s. 589.

⁹⁸ <http://www.pingst.nu/pingstffs-stadgar.asp>

⁹⁹ Kennerberg, 1996, s. 69.

¹⁰⁰ Kennerberg, 1996, s. 72.

¹⁰¹ Kennerberg, 1996, s. 86.

leva längre, men fortfarande finns en förväntan på att leva i enlighet med Guds ord. I intervju 2 säger den demokratiska ledaren att om man klart och tydligt bryter mot Guds ord kan man bli utesluten. Syndadetaljerna är inte lika klara idag, men fortfarande finns ett normsystem att stå upp för. Utan detta menar den karismatiske ledaren bryts udden av församlingen. Pingströrelsen antar därmed fortfarande ett exklusivt medlemskap, då vissa krav ändå ställs på medlemmarna. Detta kan vi se hur det kommer fram när mina intervjufrågor specificeras i intervju 2. Då framkommer att den homosexuelle som väljer att utöva sin sexualitet inte har berättigande till församlingen när livsstilen direkt strider mot församlingens lära. Domet som kan ses som en bekräftelse på sin tro innebär en bekännelse till att vilja följa Jesus. Omvändelsen till ett liv i enlighet med Guds ord är i bekännelsen en naturlig del. Att följa Bibeln står högt i rörelsen och om man inte vill det rekommenderas att söka sig någon annanstans, så uttrycker den demokratiska pastorn det. Han menar att man är välkommen på aktiviteterna i församlingen men ett medlemskap kan man inte räkna med. Den apostoliske ledaren menar att ”om vår bibelsyn säger att utövandet av homosexualitet är fel, så fungerar det inte att de är med. Det är som att säga: ’Jag är emot homosexualitet, får jag gå med i RFSL?’ Eller ’jag är emot socialdemokraterna, får jag bli partimedlem?’ Om man inte tror på principerna, varför ska man då bli medlem?”

Den apostoliske ledaren gör redan i den första intervjun klart att alla är välkomna till hans församlings aktiviteter men att alla inte kan bli medlemmar. I den apostoliske ledarens församling går man igenom en medlemskurs som innefattar olika punkter som framkommer i intervjun och om man är beredd att ställa upp på dessa kan man bli en medlem. Detta för att ingen ska behöva köpa grisen i säcken, menar han. Här ser vi en striktare manual för medlemskapet än de två övriga som menar att de inte har någon regelrätt manual att erbjuda. Den striktare manualen innebär också en snävare exklusivitet för medlemskapet.

Pingströrelsen är missionerande och har en vision om att omfatta alla, oavsett värderingar, status, hudfärg och ålder. Samtliga intervjuade betonar öppenheten mot alla. När det dock finns en förväntan att leva i enlighet med Bibeln och Guds tanke med människans liv inom rörelsen, innebär det en livsstil som överensstämmer med Bibeln. Detta gör att den som inte har denna längtan inte heller kan bli medlem i pingströrelsen. Den karismatiske ledaren uttrycker det så här: ”Den kristna livsstilen bör vara ett resultat av bekännelsen, så på så sätt är det inget öppet medlemskap”. Därmed är medlemskapet exklusivt och pingströrelsen klassas på denna punkt som sekt enligt min definition.

5.5 Anslutning

För att bli medlem i de intervjuades församlingar är bekännelsen av Jesus Kristus och domet medlemsgrundande. Vi kan dock här se en skillnad när vi kommer till den apostoliska församlingen, där det finns ytterligare krav på anslutningen. För att bli medlem ska man genomgå domet, men också gå med i en cellgrupp och gå en medlemskurs på 45 minuter, som tar upp vad församlingen tror och lär och vad de förväntar sig av medlemmen. Här är kraven på anslutningen högre än i de två övriga församlingarna.

Anslutning till pingströrelsen sker genom ett personligt ställningstagande och en handlingsakt som gestaltas i domet. I regel sker ett samtal innan domet, detta samtal handlar huvudsakligen om vad domet innebär säger samtliga tre intervjuade. Barndop förekommer inte då man vill att beslutet ska fattas av den enskilde individen. Man påverkas såklart av att vara uppväxt inom pingströrelsen, på samma sätt som du påverkas av en fotbollsfantast till pappa, men du har ändå ett eget val att välja huruvida du vill satsa på det i framtiden.

Kraven på anslutningen har idag sänkts på medlemmen i jämförelse med den första tiden, då man undersökte dem som sökte inträde. I en av de pingstförsamlingar som Kennerberg analyserat, beskriver han hur det utsågs några medlemmar att informera sig om dopkandidatens andliga liv. Därefter fick denne i ett församlingsmöte avlägga sin bekännelse om sin tro på Kristus och motivering varför han eller hon önskade bli döpt. Dopkandidaten fick sedan gå avsides medan församlingen hörde besökarnas åsikt innan man fattade beslut om dop och församlingsgemenskap.¹⁰² ”De som inte befanns hålla måttet fick vänta och återkomma med en ansökan när församlingen fått förtroende för dem”,¹⁰³ skriver Kennerberg. Både godkännande krav och uteslutning är idag mycket sällsynt. Man kanske har insett att det inte finns några ”fullfjädrade” kristna, såsom Lewi Pethrus uttryckte det när han reagerade mot församlingens tillvägagångssätt och ansåg sig skyldig att meddela sin åsikt i frågan. Han hävdade vidare att avläggande av bekännelse inför församlingen inte har något stöd i Bibeln.¹⁰⁴

Genom mina intervjuer har vi fått veta att anslutningskraven kan skilja sig åt idag. I den apostoliska församlingen genomgår man förutom dopet också en medlemskurs innan man kan beviljas ett medlemskap. Efter denna tar man ställning till om man vill gå med i församlingen eller inte. Här ligger dock valet främst i individens händer, i pingströrelsens början låg snarare beslutet om anslutning till rörelsen i församlingens makt. Idag har man gått till att mer betona omsorg om den enskilda människan och att lämna åt medlemmen själv att avgöra om sin anslutning till rörelsen,¹⁰⁵ skriver Kennerberg.

Ofta övergår anslutningen från att vara ett personligt ställningstagande i en sekt till att födas in i rörelsen, när andra generationen tar vid skriver Thomas O’Dea.¹⁰⁶ Ett av kriterierna för sekt har traditionellt ansetts varit att anslutningen sker genom det personliga ställningstagandet, så i det avseendet klassas pingströrelsen som sekt enligt min definition. Men även anslutningen till samfundet kan ske genom det personliga ställningstagandet enligt min definition, så pingströrelsen kan även sättas in i samfundsfacket vad gäller denna fråga.

¹⁰² Kennerberg, 1996, s. 72.

¹⁰³ Kennerberg, 1996, s. 73.

¹⁰⁴ Kennerberg, 1996, s. 72.

¹⁰⁵ Kennerberg, 1996, baksidan av boken.

¹⁰⁶ Frisk, 1998, s. 227.

6 Slutsats

Enligt Frisks figur placerar sig pingströrelsen mittemellan de olika kategorierna och ger ingen renodlad definition på sin organisationstillhörighet. I bilaga 2 har jag strukit under det som stämmer in på pingströrelsen och vi ser att rörelsen har samfundets kännetecken på tre punkter. Relationen till samhället är positiv såsom även samfundets är. Graden av engagemanget klassas som deltid och det personliga ställningstagandet är vägen till anslutning till rörelsen, liksom även samfundets kan vara. Pingströrelsen liknar en sekt genom att den står för det personliga ställningstagandet som anslutning till rörelsen och att medlemskapet är exklusivt. Man liknar även sekten på det sättet att man anser legitimiteten vara unik, dvs. man sitter på den rätta sanningen i det avseendet att man anser att kristendomen är den enda vägen till Gud. Pingströrelsen kan inte klassas som en renodlad sekt enligt den sektdefinition jag valt. Däremot finns olika nyanser av röster inom pingströrelsen, vilket inte minst mina intervjuer visat på. Graden av de fem kriterierna kan därför variera. Pingströrelsen är inte heller ett renodlat samfund enligt min definition. Pingströrelsen kommer nog förmodligen aldrig att bli ett renodlat samfund enligt denna definition, då kriterierna strider för hårt mot dess troslära och tanke-system. Men hur ser då vägen mot ett formellt samfund ut, är den möjlig för pingströrelsen?

Samfundsfrågan som alltid varit en känslig fråga inom pingströrelsen blev åter aktuell år 2000 när riksdagen tog beslutet att skilja stat och kyrka. Frågan fick än mer relevans 2004 efter tragedin i Knutby och är än idag en brännande fråga. Med alla 1900-talets upplevelser i bakgrunden går dock utvecklingen sakta framåt. Uteslutningen ur baptistsamfundet i seklets början finns ristat i hjärtat av rörelsen. De aggressiva påhoppet från samhällets sida som förekommit gör fortfarande att en del tvivlar på samhällets verkliga avsikt med den nya lagen och på dess nytta för församlingarna. Lewi Pethrus som menade att om väckelsen blev ett samfund och en organisation så dör den, påverkar än idag. Rörelsens inställning är denna: ”Den lokala församlingens frihet är en viktig hörnsten i den svenska och skandinaviska pingstväckelsen. Detta har haft stor betydelse, inte minst när det gäller närhet till beslut och personligt engagemang. Den kraft, styrka och flexibilitet som ligger i de fria församlingarna ska vi värna om även i framtiden.”¹⁰⁷ Att komma överens inom rörelsen i samfundsfrågan, som står i direkt strid med traditionen från Lewi, kommer förmodligen att ta sin tid särskilt då man ser det som viktigt att processen kommer inifrån de egna församlingarna i rörelsen.

Fastän vi offentligt sett misstanken mot samfundstanken så tydligt, kan vi ändå redan från begynnelsen under ytan se en mycket tydligt struktur som kan ses som identisk med samfundet i det avseendet att rörelsen hade en mycket tydlig ledare som samlade verksamheten, som i sin tur gav en enhet i rörelsen. Pingströrelsen var en nätverksrörelse långt innan ordet blev modernt. De församlingar som önskade samverka i en viss fråga, bildade en förening, stiftelse eller aktieföretag för detta arbete utan att tvinga andra pingstförsamlingar att ta ställning eller engagera sig i just detta.¹⁰⁸ Med en stark ledare var det möjligt att samla verksamheten och detta bidrog också till den starka samsyn i ideologiska och teologiska frågor som fanns i rörelsen. När de gemensamma värderingarna fanns fick flera av dessa så kallade gemensamma verksamheter en mycket stark uppslutning och de gemensamma uppslutningarna stärkte i sin tur den ideologiska enheten. Det skapades en god cirkel, där förtroendet för varandra var stort.

¹⁰⁷ Waern, 2004, s. 4.

¹⁰⁸ Waern, 2004, s. 1.

Lewi Pethrus var en naturlig ledare som gav en tydlig struktur och riktning för rörelsen. Betoningen av de fria församlingarna var i fokus. Det var sedan en av de ledstjärnor man tog fasta på efter Lewis död, dock har Lewis funktion inte varit lika framträdande därefter. Konsekvenserna har blivit att efter Lewis död har den struktur som han angav sakta börjat vittra sönder. Under min uppväxt har därför församlingarna i större utsträckning än tidigare kunnat skilja sig inbördes åt. Knutby kunde förmodligen inte ha hänt för 50 år sedan då samarbetet och övervakningen av varandra var mycket hårdare inom de olika distrikten. Idag vill man återigen arbeta för en gemensam vision och ett ökat samarbete men nu på ett mer formellt plan till skillnad mot det informella som var under Lewis tid. Snaran har idag återigen dragits åt för vem som kan kalla sig pingstförsamling och vad det innebär genom föreningen Pingst ffs och riktlinjerna skulle kunna bli än tydligare genom ett bildande av samfund. Frågan är mer aktuell och brännande än någonsin.

Om man idag dock skulle föreslå och driva igenom att all verksamhet skulle flytta över till samfundet, skulle det förmodligen uppstå splittring inom rörelsen. Rörelsens ryggsäck har gjort att känslorna inför samfundsfrågan kan beskrivas som näst intill explosionsartade. Jag känner det som om man inom pingströrelsen skickar en bomb mellan sig som kan explodera om man inte hanterar den tillräckligt varsamt. Bomben måste dessutom skickas genom hela rörelsen för att till slut kunna hamna på sin rätta plats, utan att explodera. Frågan är om inte bomben kommer att explodera och splittring uppstå i rörelsen? I annat fall är ännu en lång process kvar att gå innan enhet råder i samfundsfrågan. Huruvida detta är möjligt med tanke på den apostoliska ledarens svar angående samfundsfrågan, betvivlar jag. Jag ska inte generalisera en intervju till att omfatta hela den apostoliska inriktningens åsikt i Sverige, men vi kan se att meningarna är delade när även den karismatiske ledaren ställer sig tveksam till samfundsbyggnad.

De förändringar som kommer att ske om rörelsen sluter upp i ett samfund, torde dock inte vara långt bort ifrån den struktur som fanns i rörelsens tidiga morgon. En tydlig ledning, där Lewi Pethrus hade en framträdande roll, fanns i rörelsen. Ledningen samordnade församlingarna till årliga sammankomster, som stod för beslutsfattning inom rörelsen. Ett nära samarbete fanns genom en mängd olika verksamheter. Detta gjorde att man kunde upprätthålla den gemensamma värdegrunden på nationell nivå och riksnivå. De gemensamma bönedagsgemenskaperna man hade inom distrikten och som än idag ger auktoritet till att uttala sig om närmaste pingstförsamling gjorde att man kunde kontrollera huruvida varje pingstförsamling uppförde sig. Frågan är hur fria de fria församlingarna egentligen var i dess begynnelse, kanske har man överskattat förhållandena? Även Enquist påpekar i sin bok hur Lewi Pethrus organiserade de små cellerna i pingstväckelsen. ”Varje församling var självständig, enligt tanken på total församlingsfrihet, men tycktes, egendomligt nog, bilda en allt större och mer organisk helhet. De fria partiklarna hängde ihop, mirakulöst, egentligen starkare än en samfundsbyggnad.”¹⁰⁹ Att rörelsen i dess begynnelse hade en tydlig ledare och struktur, är inget att förneka. Frågan är därför hur rätt Wallander egentligen har när hon skriver i *Kyrkans tidning* att ”landets pingstförsamlingar, som tidigare inte har haft någon samfundslänkande organisation, har under året arbetat för att samordna sina gemensamma verksamheter, som missionen.”¹¹⁰ Pingströrelsen var i dess begynnelse ett defacto samfund. Även om pingströrelsen inte formellt var ett samfund, ser vi att friheten inte var total utan församlingarna var inordnade i ett informellt samfund. En sk. karismatisk episkopalism rådde. Strukturen bygger på en informell lojalitet men har ändå en mycket tydlig episkopal struktur från pastorerna i den lokala församlingen via biskopsfunktionen hos pastorerna i

¹⁰⁹ Enquist, 2001, s. 258.

¹¹⁰ Kyrkans tidning, 15-21 september 2005, s. 8.

regionhuvudstäderna till ärkebiskopen i Filadelfia i Stockholm. Lewi Pethrus hade en stor makt även om denna inte var formell.

Det verkar dock som om församlingsmedlemmar tenderar att ha uppfattat begreppet samfund och dess associationer som en förbannande effekt genom historien, fastän man nästintill befunnit sig där själv men utan den formella realiteten. Samfund har varit likhetstecken med torka och död för rörelsen och är det fortfarande för en del idag ser vi i intervjuerna. Vi har dock sett att utvecklingen sedan Lewi Pethrus död är att församlingarna inom rörelsen drivits längre ifrån varandra utan denne ledare. Idag har man börjat arbeta emot detta på ett formellt plan genom riksföreningen och frågan är om det inte är ett måste för att förena rörelsen och inte bara låta den flyta ut till något som snart inte kan kallas en pingströrelse?

Den löst organiserade icke-auktoritära rörelsen är säkert ofta ett ideal skriver Frisk. Dock finns en stor risk att rörelsen ska flyta ut, om många viljor ges utrymme och för att undvika detta krävs en gränsdefiniering och att ledarens auktoritet befästs menar hon.¹¹¹ Hennes resonemang styrker mitt när jag menar att pingströrelsen till en början hade denna auktoritet i ledaren Lewi Pethrus och det var en förutsättning för att de fria församlingarna skulle kunna bilda en enhet. Om man inte vill att pingströrelsen ska flyta ut idag behövs förmodligen tydliga gemensamma riktlinjer som för rörelsen i en gemensam riktning. Den nya föreningen Pingst ffs behövs för att styrka den gemensamma värdegrunden och de gemensamma verksamheterna och utvecklingen mot ett samfund kanske inte behöver betyda död för rörelsen, det kanske tvärtom är det som kommer att ge den enhet och liv?

När det inte finns några krav på att pingstförsamlingarna ska vara med i vare sig föreningen eller samfundet, finns också fortfarande risken för att det finns pingstförsamlingar som hamnar utanför ramen av vad som borde definieras som en pingstförsamling. Kanske är föreningen eller samfundet också en viktig del i att bevara pingstförsamlingarnas anseende och förtroende gentemot samhället?

När Thomas O'Dea beskriver de religiösa rörelsernas utveckling menar han att institutionaliseringsprocessen är oundviklig. Detta eftersom den ger en stabilitet som utgör en nödvändig grund för vardagslivet, men priset är att ett visst mått av spontanitet och kreativitet förloras skriver han.¹¹² En annan fara med institutionaliseringen är byråkratin som kan bli överkomplicerad, så att den inte längre är rationell och effektiv menar O'Dea.¹¹³ Att mista en del av sin frihet och därmed spontanitet och kanske i sin tur också sin innerlighet med Gud är säkerligen en rädsla som finns inom pingströrelsen inför institutionaliseringsprocessen. Det kan vi märka hos den apostoliske ledaren. Den demokratiska ledaren finner dock ingen rädsla för detta, då han menar att det finns samfund i Sverige idag som kunnat bevara sin lokala frihet och vitalitet. Den karismatiska ledaren å sin sida menar också att samfundet kan ta för mycket tid och energi, så att kraften till det verkligt viktiga förloras. Åsikterna skiljer sig åt.

Frågan huruvida det är möjligt för pingströrelsen att bilda ett samfund som hela rörelsen står bakom går idag inte att besvara. Vägen går emot ett samfundsbildande idag när Stockholm Filadelfia och några få andra församlingar redan finns inom pingströrelsens samfund och frågan verkar för många ha större relevans än någonsin. När dock inte uppslutningen till föreningen Pingst ffs idag är 100% och mina intervjuer ger prov på att en del tror samfundsbildningen ger en hämmande effekt på rörelsen, verkar inte samfundsbildningen

¹¹¹ Frisk, 1998, s. 230.

¹¹² Frisk, 1998, s. 227.

¹¹³ Frisk, 1998, s. 228.

kunna gå igenom med enheten i bevar inom rörelsen. Kanske avstyr därför rörelsen att bilda samfund eller så fortsätter en del att gå in i samfundet och man bryr sig inte om någon 100% uppslutning. Vägen till att pingströrelsen ska bilda ett enhetligt samfund syns vara lång och svår, näst intill omöjlig.

Om friheten för församlingarna dock ska förbli utanför samfundets gränser, finns det en risk att rörelsen flyter ut och får en stor bredd som inte kan kontrolleras. Församlingarna kan formas från att innebära en ytterlighet till en annan. Frågan är mer aktuell än någonsin, med Knutbytragedin i bakhuvudet, om inte rörelsen behöver en centraliserad makt som kan föra dem samman?

Referenser

Källor

- Intervju med apostolisk företrädare, i Mälardalen, 05.12.12. Intervju 2: 06.01.03.
- Intervju med demokratisk företrädare, i södra Sverige, 05.12.12. Intervju 2: 05.12.28.
- Intervju med karismatisk företrädare, i södra Norrland, 05.12.12. Intervju 2: 05.12.28.
- Intervju med företrädare för Pingst, Huddinge – Stockholm, 06.01.04. (för allmänna frågor om pingströrelsen: 08-619 25 50, se <http://www.pingst.nu/kontaktaoss.asp>)
- Besök på predikantveckan i Stockholm Filadelfia församling, 28.11.05 – 01.12.05.

Litteratur

- Bibelkommissionen (1999): *Bibeln 2000*. Örebro: Bokförlaget Libris.
- Cartledge, David (2001): *Den apostoliska revolutionen. Upprättandet av apostlar och profeter i modern tid*. MaxL.
- Cristiansson, Terese (2005): *Himmel och helvete. Mord I Knutby*. Danmark: Månocket.
- Enquist, Per Olov (2001): *Lewis resa*. Falun: Norstedts förlag.
- Frisk, Liselotte (1998): *Nyreligiositet i Sverige. Ett religionsvetenskapligt perspektiv*. Falun: Nya Doxa.
- Geels, Antoon, Wikström, Owe (2003): *Den religiösa människan*. Finland: Natur och kultur.
- Josefsson, Ulrik (2005): *Liv och övernog. Den tidiga pingströrelsens spiritualitet*. Danmark: Artos & Norma bokförlag.
- Kennerberg, Owe (1996): *Innanför eller utanför. En studie av församlingstukten i nio svenska frikyrkoförsamlingar*. Örebro: Libris.
- Lundgren, Ivar (1973): *Lewi Pethrus i närbild. Ett intervjusamtal och en bildkrönika*. Bergen: Den kristna bokringen.
- Pethrus, Lewi, (1942): *Idag lek – imorgon tårar*. Stockholm: Förlaget Filadelfia.
- Retzlaff, Joachim (1996): *Religionslexikonet*. Stockholm: Bokförlaget Forum.
- Swahn, Staffan (red.) (2005): *Pingströrelsens årsbok 2005*. Libris.

Waern, Claes (2004): *Pingströrelsen i Sverige. Bakgrund till bildandet av riksförening och inregistrering av trossamfund*. Bilaga till ansökan om uppbördsrätt för kyrkoavgift lämnad till Kulturdepartementet 2004-05-13.

Artiklar

Morén, Kristoffer, "Idag ställs Åke Green inför Göta hovrätt", *DAGEN*, 05.01.19.

Palmkvist, Peter, "Åke Green friad av HD", *Expressen*, 05.11.29.

Wallander Jaensson, Cecilia, "Hedin bas för ny pingstsamverkan", *Kyrkans tidning*, Nr 37, 15-21 september 2005.

Wilson, Bryan, "An analysis of sect development", *American sociological review*, Nr 1, februari 1959.

Internetsidor

<http://www.pingst.nu> (06.01.04.)

<http://www.pingst.nu/pingstffs-stadgar.asp> (06.01.04.)

<http://www.pri.pingst.se/forsamlingen.asp> (06.01.05.)

<http://www.pri.pingst.se/pingstinfo.asp> (06.01.05.)

Bilaga 1

Figur 1. Skillnader mellan olika religiösa organisationsformer.¹¹⁴

	Relation till samhället	Legitimitet	Grad av engagemang	Medlemskap	Anslutning
KYRKA	Positiv	Unik	Deltid	Inklusivt	Föds in
SEKT	Negativ	Unik	Heltid	Exklusivt	Personligt ställningstagande
SAMFUND	Positiv	Pluralistisk	Deltid	Inklusivt	Föds in/ personligt ställningstagande
KULT	Negativ	Pluralistisk	Deltid	Exklusivt	Personligt ställningstagande

¹¹⁴ Frisk, 1998, s. 220.

Bilaga 2

Figur 2. Pingströrelsens placering till de olika religiösa organisationsformerna

	Relation till samhället	Legitimitet	Grad av engagemang	Medlemskap	Anslutning
KYRKA	<u>Positiv</u>	<u>Unik</u>	<u>Deltid</u>	Inklusivt	Föds in
SEKT	Negativ	<u>Unik</u>	Heltid	<u>Exklusivt</u>	<u>Personligt ställningstagande</u>
SAMFUND	<u>Positiv</u>	Pluralistisk	<u>Deltid</u>	Inklusivt	Föds in/ <u>personligt ställningstagande</u>
KULT	Negativ	Pluralistisk	<u>Deltid</u>	<u>Exklusivt</u>	<u>Personligt ställningstagande</u>